

Sveriges Dövas Riksförbund

dövas

nr 7 - 2010

TIDNING

**Fler kvinnor
än män i
styrelserna**

**Så bra är
smarta
mobilerna**

Harri jobbar i

Sveriges vardagsrum

ledare

JOAKIM HAGELIN ADEBY

”...Vi måste arbeta bort jantelagen i döv världen och träna på att våga tänka nytt och göra annorlunda.

”Om 20 år ska vi se döva chefer”

Innan jag började jobba som ”alltiallo” på ett hotell, var jag lite insnöad i döv världen. Jag hade arbetat i döv rörelsen på ett eller annat sätt. Då tänkte jag inte på att vissa saker inte var så självklara för alla. Ett exempel på när jag blev ställd var:

Min kollega på hotellet ville att jag skulle kolla om några telefoner funkade eller inte. Jag frågade henne om jag verkligen var rätt person. Hon blev röd i ansiktet och bad om ursäkt. Vi skrattade efteråt. En annan gång undrade VD om döva kunde köra bil. Jag blev förvånad.

Mitt svar till honom var att döva minsann kunde köra bil, och att vi döva nästan var bättre förare än hörande eftersom synen var vårt viktigaste sinne. Och inte minst för att många hörande pratade i telefon medan de höll i ratten.

Jag jobbar fortfarande på hotellet. Det är nyttigt för mig att vara ute i ”verkligheten”. Jag funderar en del på vilka begränsningar vi döva har på arbetsmarknaden och vad vi har för yrken att välja på. Många döva vill starta eget men säger ”Nja, det är svårt för jag är döv”. Varifrån kommer det dåliga självförtroendet? Uppmuntrar vi varandra för lite i döv världen? Gör jantelagen att vi inte vågar gå längre?

Jag tror att mångas dåliga självförtroende kan ha kommit från dövskolan. Där var lärarna – kanske

inte alla – inte så bra på att uppmuntra och säga åt sina döva elever att de skulle få våga göra något annorlunda och inte välja ”dövtypiska” yrken. Jag tror att en ny dövskola behövs där alla döva elever känner att de har framtidstro, och modet att gå egna vägar. Vi kan göra allt men inte höra.

Inte bara dövskolan är ”boven i dramat”. Arbetsförmedlingen behöver också bli bättre. Jag har träffat döva som har varit med om dåligt bemötande från sina döv konsulenter och handläggare. De blev inte uppmuntrade att göra det de drömde om.

En sak förbryllar mig: varför finns det fler döva på ledande positioner – till exempel rektorer och chefer – i USA än i Sverige? Ansvariet ligger hos oss, men också hos andra. Vi måste arbeta bort jantelagen i döv världen och träna på att våga tänka nytt och göra annorlunda. Och andra måste också bli bättre på att utgå ifrån vad vi kan, inte vad vi inte kan.

Jag vill gärna att vi antar en ny vision: ”Döv världen år 2030”. Om 20 år ska det finnas döva i många olika yrkesbranscher, teckenspråket ska ses som något självklart, och döva ska finnas på ledande positioner. Kan frågan om visionen lyftas på nästa kongress 2013?

JOAKIM HAGELIN ADEBY STYRELSELEDAMOT SDR

SDR hemsida:
www.sdrf.se/sdr
E-post: sdr@sdrf.se

SDR Stockholm
SDR, Förmansvägen 2, plan 6
117 43 Stockholm
Tel. vx: 08 442 14 61
Texttel. vx: 08 442 14 60
Fax: 08 442 14 99

SDR Leksand
SDR, Box 300
793 27 Leksand
Tel. vx: 0247-641 00
Texttel. vx: 0247-641 01
Fax: 0247-151 03

Förbundsordförande
Ragnar Veer
ragnar.veer@sdrf.se
Texttel. 08 442 14 62
3G-mobil 0735 200 902

Förbundssekreterare och informationsansvarig
Helena Fremnell
hfre@sdrf.se
Tel. (tal/SMS) 070 215 46 33

Material till Slingan
webbredax@sdrf.se
Telefax 0247-151 03

Bli medlem
medlem@sdrf.se

Försäljningsavdelning
shop@sdrf.se
Telefon vx 0247-641 70
Fax 0247-105 97

Sveriges Dövas Pensionärsförbund
karl-erik.karlsson@sdrf.se
Texttelefon 08-89 44 23

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Texttelefon 08-442 14 96
Fax 08-442 14 97
sdu@sdrf.se

Västanviks Folkhögskola
Winterrommes väg 5
793 27 Leksand
Texttelefon 0247-641 24
Taltelefon 0247-641 30
Fax 0247-101 65
www.vastanviksfhs.se

SDR plusgiro: 90 00 24-1

BABYTECKEN: Lärs nu också ut av tolkar och logoped

SVT:S JULKLAPP: Julkalendern teckenspråkstolkas

EN DAG PÅ JOBBET: De jobbar i Sveriges vardagsrum

Innehåll

OMSLAG: HARRI VÄLJÄ. FOTO: NICLAS MARTINSSON

- 4 I KORTHET från när och fjärran.
- 5 Problem med tolkbeställningar via SMS
- 6 PORTRÄTTET: Elisabet Farkas Goure
- 8 Fler kvinnor än män i styrelserummen
- 9 Tummen upp för babytecken
- 10 SVTs julklapp: Julkalendern teckenspråkstolkas
- 11 Unga hörselskadade till storms mot riksdagen
- 13 I BACKSPEGELN: Utvisade Estanila på väg tillbaka
- 14 DT TESTAR: Så bra är smarta mobilerna
- 18 EN DAG PÅ JOBBET: De jobbar i Sveriges vardagsrum
- 19 UR DTs ARKIV: Dövrörelsens nestor Lars Kruth, i år 90
- 20 DEBATT: "Var rädd om dövas hemtjänst i Göteborg"
- 21 DEBATT: "Åh nej! Manillaskolan ska flytta!"
- 22 FÖRBUND & FÖRENING: Nytt från förbundet
- 23 Rapport från kongressen i Vancouver
- 24 Rapport från CI-konferens
- 26 UNG: Lek och allvar på Nordiskt ungdomsläger
- 27 DEAF TUBIANA
- 29 INSÄNDARE: En hörandes betraktelser
- 30 KRÖNIKA: Konsten att inte ge en örfil

dövas
SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND
TIDNING

NR 7 • NOV 2010

UTGIVNING 2010

Nr Utgivning Manusstopp
8 to 16 dec fre 26 nov

Utgivningsplan för år 2011
kommer i DT nr 8

REDAKTION

Dövas Tidning, Förmansv. 2, plan 6, 117 43 Stockholm
redaktionen@dovastidning.se

Ansvarig utgivare Helena Fremnell

Chefredaktör Åsa Möller
asa.moller@dovastidning.se, mobiltel 0708 40 45 41

Reportrar

Tomas Lagergren
tomas.lagergren@dovastidning.se,
3G-mobil 0735 130199

Niclas Martinsson
niclas.martinsson@dovastidning.se,
3G-mobil 0738 333060

PRENUMERATION och adressändring

medlem@sdr.org
Agneta Skagerstrand, SDR
Box 300, 793 27 Leksand
texttelefon 0247-641 49
fax 0247-151 03

Prenumerationspris 300 kr/år

Utebliven tidning

Kontakta
medlem@sdr.org

ANNONSER

Bokas och lämnas till
sdrannons@sdrf.se
telefon 0506-300 58
samt tel 0506-301 76 (Skaraborg
och Värmland)

Förenings- och internannonser
bokas och levereras till redaktionen:
dovas.tidning@sdrf.se

Upplaga: 5800 ex
Tryck: Carlshamn Tryck & Media AB
ISSN 1402-1978

Tidskrift för SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND Grundad 1890

I KORTHET: FRÅN NÄR OCH FJÄRRAN

AV NICLAS MARTINSSON

Världsunik tecken-språksmanifestation

■ Det finska dövförbundet har gjort en världsunik manifestation på teckenspråk. Hela 400 personer i olika åldrar undrar när Finland ska få en egen teckenspråkslag och hyllar det finska respektive finlandssvenska teckenspråket. De teckenspråken nämns i dag i grundlagen. Dövförbundet i Finland anser dock att det inte räcker utan kräver att det stiftas en egen språkslag för att trygga teckenspråkigas språkliga rättigheter på olika områden: tillgång till teckenspråk i ett tidigt skede för barn, rätt till undervisning på sitt modersspråk, och tillgång till samhällsinformation på teckenspråk. Manifestationen finns att kolla på dövförbundets sajts förstasida, kl-deaf.fi.

Hällsboskolan nu även i Umeå

■ I slutet av september invigdes Hällsboskolan i Umeå. Den tar emot elever på grund- och sarskolan med grav språkstörning och är en del av Specialpedagogiska skolmyndigheten. Sedan tidigare finns Hällsboskolan också i Sigtuna. Umeålokalerna är integrerade i den kommunala skolan Västangård skola.

Rolig dövhistoria som blev sann

■ Vi är många som fått höra den här roliga dövhistorien: en hörande fortkörare blir stoppad av polisen tre gånger. Vid den första och andra kontrollen låter polisen släppa iväg honom eftersom han är döv och inte förstår vad snuten säger. Vid den tredje kontrollen lyckas föraren inte lura polismannen – han kan nämligen teckenspråk, vilket personen bakom ratten inte kan.

I den amerikanska delstaten, Florida, blev historien verklighet – nästan. En rattfyllerist blev stoppad av polisen. Föraren förklarade då att han var döv och behövde tolk. Då började polismannen teckna med honom. Han förstod inte. När han fick frågan om han läste läppar, gav han med sig och började prata, rapporterar Tampa Bay Online. Tidigare brukade mannen i fråga spela döv. Det fungerade tills den teckenspråkskunnige polisen dök upp.

Försäkringsbolag får kritik för godtycke

■ Handikappförbundens ordförande, Ingrid Burman, vill att försäkringsbolagen ska sluta med att godtyckligt sortera bort kunder som är döva och blinda. Därför efterlyser hon en ny lagstiftning som förbjuder bolagen att neka dessa grupper att teckna försäkring. Enligt Handikappförbundet är Sverige det enda landet i Europa som inte har en sådan lagstiftning.

Dövblind deltog i New York maraton

■ Den dövblinde norrmannen, Harald Vik, deltog i Oslos halvmaraton i slutet av september. Hans ledsagare var känd handbollsspelare. Inte bara han utan också andra dövblinda var med. Nästa maraton var i New York, som ägde rum 7 november. Det blev hans 18:e.

– Jag ska löpa tills jag blir 100, säger han leende till Norges dövförbunds nätupplaga.

Harald Vik i löpartagen (bild från ett tidigare lopp).

”Burka diskriminerar hörselskadade”

■ Folkpartiets ledare, Jan Björklund, lanserade under valrörelsen ett förslag som blev hårt kritiserat: burkaförbud i skolan. De som hoppade på honom menade att han tog upp ett problem som inte var allvarligt nog, och att han var ute efter främlingsfientliga röster. Den 12 oktober skrev dock Arne Stråby ett oväntat inlägg på Dagens Nyheters insändarsida.

Han anser att de som bär burka diskriminerar hörselskadade, som behöver läsa mun och se ansikte för att kunna uppfatta.

ILLUSTRATION: LAGERGREN

Ofullständiga tolkbeställningar problem i region Skåne

Tolkcentralen i Region Skåne tog bort brukarnas möjlighet att beställa tolk via sms. Även beställningar via e-post har stoppats. Samordningen tröttnade på alla ofullständiga beställningar som försvårade deras arbete. Då blev det folkstorm.

– Ibland har det varit helt omöjligt att se vem som är beställaren, berättar enhetschefen Peter Farkas.

Detta har upprört brukarna. Per-Thomas Örlégård som sitter i brukarrådet beklagar situationen.

– Det kom starka reaktioner från döva brukare som ansåg sig kränkta av att inte kunna beställa tolk genom sms, för det handlar om tillgänglighet. Döva kan ju inte höra och är därför beroende av andra tillgänglighetslösningar och därmed få friheten att kunna beställa tolk.

Per-Thomas berättar för DT att de i brukarrådet menat att de aldrig fått synpunkter om beställningsproblemet via sms. Tolkcentralen menar att många beställer ofullständigt och det försvårar samordnarnas arbete. Men Per-Thomas manar till dialog:

– Det är samordnarnas uppgift att säga

till att de inte kan ta emot beställningen om den inte är fullständig. Finns det en bra dialog mellan beställaren och mottagaren så kan problemet elimineras.

Stoppet avbrutet

När DT får kontakt med den nye enhetschefen Peter Farkas säger han att sms-stoppet avbrutits fram till nästa möte, då de har ett särskilt möte i frågan. Det innebär att brukarna åter kan beställa via sms.

– Däremot hänvisar vi till "våra vårdkontakter" där brukarna kan fylla i ett formulär på vår hemsida istället för mail, säger han.

Att mailbeställningarna ska hänvisas till ett formulär tycker Per-Thomas är bra.

– Man har ändå tillgång till en dator som gör att man kan gå direkt till tolkcentralens beställningsformulär och beställa där.

TEXT: TOMAS LAGERGREN

Nya bokningssystem på gång

– ingen tar emot beställningar på sms

Både Stockholm och Örebro saknar beställningsformulär på webben. Tekniska problem har satt käppar i hjulet men det är på gång, säger båda tolkcentralerna. Och inga stora tolkcentraler tar emot beställningar via sms. Via sms tas bara avbeställningar emot.

Magnus Sjögren på Tolkcentralen i Örebro säger att det kommer i samband med det nya bokningssystemet de håller på att upprätta.

– Det ska bli ett modernt bokningssystem där ett webbformulär ska finnas på vår hemsida.

Rigmor Hedenström på Tolkcentralen i Stockholm säger samma sak.

– Det kommer ett webbformulär på en egen webbplats. Dock vågar jag inte säga när, men jag hoppas att den finns uppe om ett halvår. Vi har stött på problem med tekniken och säkerhet.

Magnus Sjögren i sin tur vågar inte lova något, mer än att det är på gång och att det kommer inom kort.

Ingen av de tillfrågade tolkcentralerna vill ta emot beställningar via sms. De är ofta ofullständiga och säkerheten är inte bra. Däremot tas avbokningar emot. Säkerheten med sms är ett problem.

– De kan stanna uppe i cyberrymden länge, säger Sylvia Lång, chef på Tolkcentralen i Västra Götalandsregionen.

Västra Götaland och Skåne Region har till skillnad till Örebro och Stockholm färdigupprättade webbformulär på hemsidorna. Dessa är uppskattade av tolkanvändare i Västra Götaland, berättar Sylvia. Fördelarna med ett formulär är många. Samordningen blir smidigare.

– Man slipper också öppettiderna som tal- och texttelefonin har, säger Sylvia.

Även om Västra Götaland har ett webbformulär fortsätter de utveckla sitt bokningssystem.

– Vi jobbar på ett nytt system där varje tolkanvändare kan beställa direkt in i systemet och därmed kan följa sin tolkbeställning. Det är under utveckling just nu. Förhoppningsvis blir det klart i slutet av 2010, avslutar Sylvia Lång.

TOMAS LAGERGREN

Tvåspråkighet skydd mot alzheimer

■ Den amerikanske professorn, Jared Diamond, fick Kunskapsprisets internationella hederspris 2010. Han har sammanställt den senaste forskningen kring tvåspråkighet som visar att barn som lär sig flera språk samtidigt blir mer flexibla och har lättare för att anpassa sig beroende på situation, rapporterar SVT. Förklaringen är att hjärnan ständigt jobbar med att associera till flera språk på samma gång, vilket håller hjärnan i trim och kan motverka åldersrelaterade sjukdomar som alzheimer och demens. Motiveringen till priset är att han utifrån sin osedvanliga tvärvetenskapliga bredd och forskning sprider kunskap genom en rad betydelsefulla populärvetenskapliga verk och föreläsningar, främst om människans natur och utveckling. Kunskapspriset delas ut av Nationalencyklopedin.

Virtuellt teckenspråksbibliotek i Finland

■ Finlands dövförbund har som mål att ett virtuellt teckenspråkigt bibliotek ska startas i landet. Nu är chansen ökad att deras önskan slås in. I budgetpropositionen för år 2011 finns planerna för biblioteket inte med. Däremot har 24 riksdagsledamöter från så gott som alla partier skrivit en budgetmotion om att biblioteket bör etableras. Tanken är att alla invånare i Finland ska få tillgång till teckenspråkig litteratur oavsett var de bor.

Vänerskolans elever vann bokatävling

■ Elever som går i klass 3-5 på Vänerskolan vann bokaffärskedjan Bokias nationella tävling. De hade svarat på frågor i olika skolämnen och även motiverat hur en bra kompis ska vara. Utfallet visade att alla 13 elever hade rätt på samtliga frågor, och att en av dem hade skrivit den bästa motiveringen. Den löd: "Snäll, respektar, hänsyn, hjälper, hemlighet, leka. En bra kompis är viktig att ha, den gör så att jag mår bra!". Enligt lärare Johanna Carlsson satsas det extra på just läsningen under höstterminen. Varje dag får eleverna avsatt tid till både tyst läsning och högläsning. De besöker även biblioteket en gång i veckan. Vänerskolan i Vänersborg är en av Specialpedagogiska skolmyndighetens fem regionala skolor för döva och hörselskadade. De andra ligger i Härnösand, Lund, Stockholm och Örebro.

PORTRÄTTET: ELISABET GOURE

Namn: Elisabet Farkas Goure

Ålder: 29

Familj: make Brandon, 28

Bor: Toronto, Kanada

Jobbar: som koordinator för teckenspråksutbildning

Gör helst: fikar med nära och kära, och leker med syskonbarnen

Läser helst: självbiografier

Ser helst på TV: serien Desperate Housewives

Favorittecken: fika

Färgsprakande tjej med mångkulturell släktbakgrund

Elisabet Goures bakgrund kan liknas vid ett lönnlöv, hemlandet Kanadas nationssymbol. Den ena udden står för att hon är född i Sverige, den andra för att hon har en iransk mamma, den tredje för att hennes pappa är ungrare, och den fjärde för att hon är nygift med en kanadensare. Nu bor hon i Toronto, och försöker sprida ett tecken, som är väldigt svenskt: nämligen fika.

Ibland ställer de internationella släktbanden till det. När Elisabet och Brandon Goure skulle planera inför sin bröllopsfest i Stockholm, var bordsplaceringen inte helt enkel. Vem skulle brudens iranska morföräldrar, som talar farsi men bara väldigt lite svenska, sitta bredvid? Vilka sättesgrannar skulle ungerska släktingar ha? Var skulle brudgummens vänner och familj från Kanada och USA bänka sig? Tolkarna, som pratar engelska och farsi, och behärskar amerikanskt och svenskt teckenspråk, fick därför vara strategiskt stationerade, så att alla de 74 gästerna kunde hänga med i vad som sades.

– Bröllopsfesten blev väldigt lyckad, säger hon.

Brandon och hon valde att gifta sig borgerligt. Deras vigselför rättare var den teckenspråkskunnige riksdagsmannen, Fredrick Federley (C). Paret utbytte ringar i Ekotemplet i Hagaparken i Solna förra oktobermånaden. Turligt nog bjöd dagen inte på något höst-rusk. Sin make träffade Elisabet 2003 när hon studerade ett år på Gallaudet-universitetet i Washington DC, ett världskänt universitet för teckenspråkiga.

Nu är Elisabet tillbaka i Toronto, Kanadas största stad. Trots att hon vistas där och har en kanadensisk make, och iranskt och ungerskt blod i ådrorna, känner hon sig som en svensk.

– Jag är ju född och uppväxt i Sverige, och mina föräldrar har alltid varit noggranna med att fira svenska högtidsdagar som påsk och jul, säger Elisabet.

Frekventa Ikea-besök

En speciell persisk högtid har dock alltid firats hemma hemma hos Elisabets morföräldrar: *nouruz* (nyår), som infaller i mars. Då serveras rikligt med mat. Något ungerskt högtidlighållande brukade Elisabet inte ha i Sverige. Hon tror att anledningen är att mamma bryr sig mer om traditioner än pappa. Själv är hon tyvärr, som hon uttrycker det, dålig på att göra något typiskt svenskt i Kanada, till exempel midsommar och kräftskiva. Maken Brandon tycker nämligen inte om kräftor, sill och havets andra läckerheter.

– Svenska kyrkan i Toronto har en del aktiviteter. Egentligen vill jag gärna gå dit, men det känns inte lika kul att vara ensam döv där, säger Elisabet, som också firar stora högtidsdagar i Kanada, till exempel Thanksgiving.

När hemlängtan är stark gör hon gärna en tur till Ikea-komplexet, som bara ligger sju minuter bort med bil från den 22

våningar höga bostaden. Där handlar hon "svenska" varor som hjortronsylt och dammsugarkakor. Senaste köpet var – redan i oktober – pepparkaksdeg och glögg. För annars skulle de ta slut snabbt.

På Ikea avnjuter hon även gärna en billig fika, ett ord som omöjligt kan direktöversättas till engelska. Att fika kan ju vara mer än att enbart dricka kaffe eller te utan också äta något sött eller macka.

– Just därför lär jag lära mina kanadensiska vänner att teckna "fika", säger Elisabet leende.

Utbyggd välfärd i Kanada

Kanada och Sverige sägs ofta påminna om varandra. Elisabet håller med om att båda länderna är lika på många sätt. Tydligaste exemplet är utbyggd välfärd, som skiljer sig stort från grannlandet USA, där mycket inte är gratis.

– En stor skillnad mellan Kanada och Sverige är att de som jobbar i Kanada har bättre tillgång till välfärdstjänster än de som saknar jobb, medan alla svenskar behandlas lika när de till exempel söker vård, säger Elisabet.

Vad Kanada brister i är till exempel tolkservice. Döva kanadensare får betala själva när de vill ha tolk på fritiden. Sjukhus är skyldiga att ordna tolk, men då anlitar de bara de tolkar som är billigast. Kvaliteten är därefter.

Elisabet trivs "okej", som hon själv säger, i Toronto. Hon arbetar som koordinator för teckenspråksutbildning för föräldrar till döva barn i provinsen Ontario. Undervisningen sker inte klassvis utan hemma hos föräldrarna. Innehållet varierar väldigt mycket beroende på vilket område det är i Ontario. En av Elisabets uppgifter är att göra utbildningen mer likvärdig i hela provinsen. Hennes make arbetar på bank.

Väntar barn

I Toronto finns inte något Dövas hus. Istället umgås döva privat i små grupper. Elisabet har några goda vänner, men de bor inte i Toronto. Hon uppskattar inte riktigt att behöva åka långt för att träffa kompisar, vilket enligt henne är vanligt i Nordamerika. Därför saknar hon Sverige där hon har nära till vänner och familj.

– Brandon och jag har bestämt oss för att vi ska flytta till Sverige en vacker dag. Landet är ju bättre för döva. Men först vill jag bo här i några år. Det är viktigt för mig att förstå bättre hur Brandon har det i Kanada, säger Elisabet, som väntar barn.

Beräknad nedkomst är i mars. Brandon och Elisabet vet redan vad de vill att den nya multinationella familjemedlemmen ska få vara: nämligen ett lönnlöv med flera uddar.

DTs genomgång av jämställdheten i dövföreningarna visar:

Fler kvinnor än män i styrelserummen

Könskvotering i bolagsvärlden är en omdebatterad fråga: ska Sverige följa Norges exempel och ta in minst 40 procent kvinnor i styrelserummen? Dövas Tidning har tittat på hur könsfördelningen såg ut hos dövföreningsstyrelserna i landet förra året. Resultatet visar att fler kvinnor än män ledde dövföreningarna.

* Siffrorna kommer från 43 dövföreningars och länsförbunds respektive verksamhetsberättelse 2009. Även suppleanterna räknades in. Av 43 ordförande var 22 kvinnor.

Ungefär varannan ordförandeklubba innehades av en kvinna 2009*. Därtill var 130 av 241 styrelsemedlemmar kvinnor. I den siffran ingick även länsförbunden, inte bara dövföreningarna.

En dövförening som stack ut var Härnösands Dövas Teckenspråksförening. Inga män fanns i styrelsen. Monika Selin sitter i valberedningen. Hon och en person till hade förra året svårt att värva folk. Först på årsmötet visade några intresse för att sitta i styrelsen. Enligt henne är kvinnor ofta mer aktiva än män och tänker att det är OK att bli invalda.

– Ja, vi är genusmedvetna. Men eftersom det bor många småbarnsfamiljer och pensionärer i Härnösand är det svårt att få folk att ställa upp. Vi behöver också ha blandade åldrar i styrelsen, säger Monika Selin.

Endast män

En annan dövförening som utmärkte sig var Helsingborgs Dövas Förening, som under förra året hade 47 medlemmar. Tre män delade på fem olika styrelseroller. Till exempel var vice ordförande också sekreterare.

– Jag har försökt få in fler kvinnor i styrelsen. Problemet är deras bristande intresse för föreningslivet. Mitt mål är dock att få två kvinnor så det blir bra balans, säger Richard Torres, ordförande och kassör.

I Värmland var det lite omvända roller. I styrelsen för Värmlands Dövas Länsförening fanns endast män. Karin Risberg satt i valberedningen. På frågan om varför det bara var män i styrelsen svarar hon:

– Jag har inte tänkt på det. Men jag tror att det var på grund av att männens fruar istället satt i Karlstads Dövas Förening, säger Karin Risberg.

Sveriges största dövförening är Stockholms Dövas Förening. Förra året hade den 976 medlemmar. Styrelsen bestod av sex män och tre kvinnor.

– Vår ambition var en bra könsfördelning. I verkligheten blev det dock annat av olika skäl, säger Christer Hovergren, en av valberedarna.

Några av orsakerna till den skeva könsfördelningen kunde enligt Christer Hovergren vara tidsbrist och begränsad kunskap om organisationsarbete hos potentiella styrelsekandidater. Han tror att graden av genusmedvetenhet avgörs av vilka generationsväxlingar som sker i en dövförening. Om det finns många äldre, men få unga som tar över, är det svårt att få en jämn könsfördelning. En annan faktor som påverkar enligt Christer Hovergren är hur många medlemmar en dövförening har.

Statusinbringande

Tomas Hedberg är ordförande för Sveriges Dövhistoriska Sällskap. Han har noterat att fler kvinnor sitter i styrelsen, antingen som ordförande eller ledamot, jämfört med tidigare decennier.

– Jag har följt utvecklingen och är inte överraskad över detta faktum. Jag vet dock inte riktigt när mönstret bröts. Det skulle vara bra om någon forskade mer kring detta, säger Tomas Hedberg.

Han tror att ett skäl till att färre män sitter i styrelsen är att det inte är lika hög status i dag att vara styrelsemedlem i en dövförening. Många har egna intressen i dag. En annan faktor som enligt honom påverkar är kompetensen hos styrelsekandidaterna. Om det är ont om folk som kan eller vill ställa upp kommer kunnigheten i första hand, inte könsfrågan.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Tummen upp för babytecken

– fler leder kurser för de små

Dövföreningar och dövrörelsen har inte längre ensamrätt på babytecken. Teckenspråkstolkar och logopedier har gett sig in i leken och leder kurser i babytecken. DT har pratat om babytecken med Jessika Forsberg, logoped i Trelleborg, och Christine Liljedahl och Johan Sörberg, båda teckenspråkstolkar i Västmanland.

Med hjälp av babytecken kan barnet visa känslor.

Trenden fortsätter. Allt fler föräldrar går på babytecken. Stockholms Dövas Förening har haft kurser i babytecken i flera år. Forskning har visat på positiva effekter för barns språkutveckling.

Men hur mycket kan man kommunicera med barnet?

– Det är individuellt. Allt handlar om intresset från föräldrarna. Det är de som måste använda tecknen hemma aktivt. Barnens ålder påverkar också – ju äldre barnet är desto snabbare och mer frekvent börjar det använda tecknen. Men man kan kommunicera ganska mycket med ett barn. Jag vet barn som använt tecken som föräldrarna inte förstod. Sedan tittade de i materialet och hittade tecknet där, då hade barnet lärt sig tecknet under kurstillfället, säger Christine Liljedahl.

Jessika Forsberg använder mycket tecken i sitt jobb, närmare bestämt Tecken som alternativ kommunikation, TAKK, med utvecklingsstörda och språkstörda barn vid barnhabiliteringen i Trelleborg. Hon visste därför vilken effekt tecken har på barn. Men det var när sonen Olle föddes som hon insåg betydelsen av babytecken i ett barns språkutveckling.

– Jag kommer ihåg en dag då vi såg en katt utanför vårt fönster och vi pratade om katten. Ett par timmar senare, när katten varit försvunnen lång tid var Olle vid fönstret igen och pekade och sa "katt". Det var ett fint ögonblick. Han var strax över ett år gammal då, berättar Jessika.

Efter det har hon använt babytecken ihop med sina två barn och för drygt fyra år sedan började hon och hennes kollega, Åsa Rosqvist, ordna kurser i babytecken. Christine fick idén med babytecken av en tidigare kollega som hade samlat en del information i ämnet och gav henne allt material när hon skulle sluta arbeta som tolk.

– Jag läste mer om babytecken och fascinerades över att det i USA, där babyteckenkurser är vanligt förekommande, har forskats kring babytecken i 20 år*.

Christine och Johan har utvecklat ett eget material som de använder i kurserna de leder. Alla föräld-

Jessika Forsberg tecknar med sonen Gustav (t.v.) och systerdottern Elsa.

rar får sedan med sig en liten broschyr efter varje kurstillfälle så att de kan öva hemma och använda de tecken som är viktiga och för just dem.

Babytecken är fortfarande ett relativt nytt begrepp i Sverige och trenden är att det fortsätter sprida sig över hela landet. Christine, Johan och Jessika leder kurser ett par gånger om året. Jessikas kurs i våras blev snabbt fullbokad.

Varför funkar babytecken bra?

– Små barns talorgan är inte utvecklade så tidigt att de rent fysiskt kan tala, men de kan förstå. När de får möjlighet att lära sig tecken får de en möjlighet att kommunicera; istället för att bara peka kan de tala om vad de vill med hjälp av enkla tecken, förklarar Christine.

Föräldrarna som deltagit i kurserna har varit positiva, framhåller hon.

– Speciellt när det gäller att uttrycka känslor säger många att babytecken har haft stor betydelse. Om barnet t ex är argt kan hon/han visa det med ett tecken. När mamman och pappan bekräftar barnets känsla blir hon/han lugn.

– Barn som känner att föräldrarna förstår dem känner sig trygga och bekräftade. Det är fantastiskt att se föräldrars och barns glädje när de upptäcker att de kan kommunicera med tecken. Barn lär sig jättesnabbt!

Jessika håller med och tillägger:

– För föräldrarna blir det ett intresse för barnets kommunikation: De blir uppmärksamma. Det är samspelet mellan föräldrar och barn och att de kan förstå varann tidigt som är det mest positiva med babytecken. Samspelet mellan barn och föräldrar blir väldigt fint.

Jessika rekommenderar babytecken, men poängterar att det ska vara kul, inget krav som det kan bli i dagens tidevarv. Det är en kul aktivitet för barn och föräldrar. Precis som babysim – kul, och dessutom bra för barnets framtida utveckling.

TEXT: TOMAS LAGERGREN FOTO: PRIVAT

*Det gjordes en studie i babytecken av Linda Acredolo och Susan Goodwyn från universitetet i Kalifornien. De delade in 100 barn i tre grupper. En grupp föräldrar fick i uppdrag att kommunicera som vanligt med sina barn. Andra gruppen fick instruktioner att de skulle tala extra mycket med sina barn, dvs förstärka talet. Tredje gruppen fick i uppdrag att både tala och använda tecken med sina barn. Resultatet visade att barnen som fick lära sig tecken låg långt före de övriga barnen i sin språkutveckling och hade mycket lättare att uttrycka sig.

TEMA SVT

Landets tecken-
språkiga barn får
en tidig julklapp.
SVT:s julkalender
ska nämligen för
första gången teck-
enspråkstolkas.
Vidare får vuxna tit-
tare också en del av
kakan: textad
webb-TV på public
service-jättens
hemsida.

Familjen Rantanen i årets julkalender "Hotell Gyllene Knorren". FOTO: JOHAN PAULIN

SVT ger tidig julklapp till teckenspråkiga:

Julkalendern teckenspråkstolkas

Hörande barn har kunnat njuta av SVT:s julkalender sedan år 1960. Nu kan även döva småtingar hänga med då serien i 24 delar teckenspråkstolkas. Årets julkalender heter "Hotell Gyllene Knorren".

De som berättar på teckenspråk om vad som sägs i serien är teckenspråksartister.

Initiativet kommer från Aveproduktion, en agentur som ligger bakom de teckenspråkstolkade direkt-sända programmen, Melodifestivalen, och det kungliga bröllopet i somras. Företaget kontaktade SVT, som ställde sig positivt till idén.

– Helt fantastiskt! Tänk att som barn tillsammans med sitt hörande syskon eller föräldrar äntligen ta del av julkalendern på sitt första språk. För hörande barn är det – och har varit sedan 1960 – en självklarhet att ta del av SVT:s flaggskepp, säger Jan Sparby från Aveproduktion.

Den tolkade julkalendern kommer att finnas på SVT Play samtidigt som serien sänds i vanlig TV. Lisa Andrae, som är projektledare för "Hotell

Gyllene Knorren", hoppas att barn i framtiden kan välja att ha tolk direkt i TV-rutan, precis som med undertext.

Jan Sparby vill hellre tala om att de som berättar på teckenspråk om vad som sägs i serien är teckenspråksartister. Då behöver teckenspråksartisterna inte vara tolkar till yrket. De kan vara såväl hörande som döva. Serien spelas in i förväg, vilket innebär att de får ta del av manuset innan.

– Det handlar i hög grad om att kunna gestalta ett tema på ett uttrycksfullt och konstnärligt sätt. Artisterna är i nuläget inte klara (reds anm: vid DT:s pressläggning), säger Jan Sparby.

"Hotell Gyllene Knorren" handlar om familjen Rantanen som lämnar staden för landet och köper ett hotell. De kämpar för att få det att gå runt. Så lätt är det inte. Det saknas mat i köket, en gris sover i gästernas säng, och så sägs det finnas ett spöke...

NICLAS MARTINSSON

SVTs webb-TV textas

SVT Play kommer att börja textas från och med nästa år. Omfattningen ska vara lika stor som för vanlig TV. Förhoppningen är att textberoende tittare vid årsskiftet 2010/2011 ska kunna välja att ha text eller inte när de tittar på webb-TV på SVT:s hemsida, SVT Play.

– Det känns jätteroligt. Äntligen kan vi erbjuda något som vi jobbat med länge, säger Magnus Rönnlid, chef för SVT Undertext.

Anledningen till att SVT inte tidigare har kunnat erbjuda textad webb-TV, är att de har brottats med tekniska

problem. Nu har de utvecklat ett nytt verktyg som heter Smash och som möjliggör textning i både TV och webb-TV. Smash gör även att andelen textade program kan öka då verktyget har funktioner som underlättar undertextarnas arbete.

– Nästa utmaning är att texta nästan allt om två-tre år, säger Magnus Rönnlid.

I dagsläget kommer allt som visas med valbar svensk text i vanlig TV att också finnas i SVT Play. Men inte de program som direktsänds. SVT hoppas kunna lösa den biten så småningom.

NICLAS MARTINSSON

Riksmötet inte teckentolkat – då agerade Unga hörselskadade

Unga hörselskadade, UH, gick i taket och mejlade högsta ort när riksmötet inte teckentolkades. Det tolkades däremot till engelska. De gick ut på sin blogg och twittrade aktivt om det. Ut stapplade en pudel från riksdagen.

UH ifrågasatte riksdagens påstående att riksmötets öppnande inte var för allmänheten. Hur kan man säga det? undrar UH:s kommunikator Josefine Hedlund.

– Det var det enda som fyllde medierna den dagen och dagen efter, både "gammelmedia" som tidningar och tv, och nyare medier som webb-tv, bloggar och Twitter. Vår statsminister ska prata om vilken sorts politik hans regering ska driva de närmaste åren, klart att det är till för allmänheten och varför skulle vi bara för att vi har en hörselnedsättning inte vara intresserade? Att det sändes tolkat till engelska gjorde oss ännu argare, att utländska ambassadörer är viktigare än svenska medborgare, menar Josefine Hedlund.

I det andra mejlet till UH bad de ansvariga om ursäkt.

– Lite av en pudel, de bad till viss del om ursäkt och erkände att deras rutiner inte fungerade, vilket

var en trevlig, men väntad, gest, konstaterar Josefine Hedlund.

Anna Olderius, sektionschef på riksdagens webbsktion skrev bl a: "Det är ett mycket omfattande arbete där det också ingår krav på tillgänglighet (WCAG 2.0 och i tillämpliga delar Vägledningen 24-timmarswebben). Dessa krav innebär förstås inte med automatik att sändningar textas eller teckentolkas. För det krävs andra krav. Däremot säkerställer de att det ska vara möjligt med den tekniska lösning som arbetas fram."

Hur tänker ni gå vidare med det?

– Vi har nu på bloggen lagt upp den mejlkonversation som har förts mellan oss och riksdagen och vi väntar på att höra vad våra medlemmar tycker att vi ska göra. Vi finns till för våra medlemmar och det är deras frågor som vi ska driva. Några har svarat oss på Facebook. Vi kommer att fråga mer om det här webb-tv-projektet riksdagen ska dra igång och erbjuda våra tjänster, att vi är villiga att ingå i någon sorts referensgrupp för att se till att man inte missar delarna med textning och tolkning nu när man ska genomföra en utökning av riksdagens webb-tv.

TEXT: TOMAS LAGERGREN

Josefine Höglund, Unga Hörselskadade.

Fotnot: Vill du ta del av mejlkonversationen i UH-bloggen?

Gå in på: <http://korta.nu/uh-teckenspråkstolkning>

Första blogginlägget om riksmötet: <http://korta.nu/UH-vad-pratade-reinfeldt-om>

UH:s agerande medveten strategi:

Allt fler hörselskadade vill ha rätt till teckenspråk

Unga hörselskadade, UH, är aktiva på nätet. I centrum finns teckenspråksfrågan. Varför driver UH på rätten till teckenspråk hårt först nu? DT ställde frågan till UH:s kommunikator Josefine Hedlund.

– De finns främst två orsaker som jag ser det. Det första är att vi har börjat samarbeta mycket närmare med SDU de senaste åren, t ex. har vi varit på politikerveckan i Almedalen tillsammans i flera år och insett nyttan av att kunna kommunicera med varandra direkt. Och blivit nyfikna på språket. Det andra är att vi har fått fler teckenspråkiga medlemmar i UH, personer som är födda med lättare hörselnedsättning men som sedan av olika orsaker plötsligt har fått försämrad hörsel och behövt lära

sig teckenspråk med egna bekostade medel.

Dessa personer har alltså varit med i UH en längre tid, men gått från att ha lätt hörselnedsättning till att i princip inte höra alls. Det, menar Josefine, har lett till att unga hörselskadade insett vikten av att lära sig teckenspråk i tidig ålder.

– Vi vill att alla hörselskadade barn och unga ska ha rätt att lära sig teckenspråk från barnsben, så att man inte hamnar i den situationen att man måste ta studielån för att lära sig det språk man behöver för att kommunicera, säger Josefine.

Många organisationer kommunicerar aktivt genom bloggar och Twitter idag. Vilka resultat kan man uppnå med Twitter?

– Vi knyter kontakter med politiker och

följer deras arbete. Om vi exempelvis följer en ledamot i utbildningsutskottet och ser att denne ska på möte med utskottet och vi vet att de ska diskutera en fråga som rör oss, så kan vi ju komma med tips, länkar och så vidare om vad vi tycker, som en liten påminnelse. Förhoppningsvis tar den här personen med sig det in på mötet sedan.

UH använder sig av Twitter för att nå ut. För att få in mer trafik på bloggen länkar man till den på Twittersidan. Josefine Hedlund avslutar:

– Twitter handlar inte så mycket om resultat utan om dialog och kontakter. Det går inte att mäta i exempelvis antalet följare utan det räcker att "rätt personer" följer dig, de personer som faktiskt kan påverka.

TEXT: TOMAS LAGERGREN

Radioprogrammet i P3, Verkligheten gjorde ett inslag om döva och hängde med när Stockholms Dövas Förening anordnade en kryssning till Tallinn. 150 döva åkte på denna kryssning. DT frågade deras reporter om hur han upplevde mötet med döva.

Hallå där...

... Måns Mosesson, reporter på radioprogrammet i P3, Verkligheten:

Så här i efterhand, hur upplevde du mötet med de döva på kryssningen?

– Våldigt berikande. Och lite omtumlande, faktiskt. Det blev ju en väldig krock eftersom det bara hade gått någon timme innan jag råkade säga till allihop att jag hellre skulle vara blind än döv. Jag blev förvånad över hur känsligt det där var. Men mest av allt minns jag en väldigt bubblande nyfikenhet, åt båda hållen. Det var inte bara jag som undrade grejer, de döva dök på mig med frågor om hur det var att jobba med radio och varför jag tyckte ljud var viktigt och sådär. Jag hade väldigt roligt.

Vilken bild hade du av döva innan?

– Själva idén till reportaget föddes när jag åkte hemåt på tunnelbanan en lördagsnatt för ett tag sedan. Där satt de vanliga hörande fyllekidsen och brötade och hade sig. Men också fyra döva som satt för sig själva, alldeles tysta, och tecknade. De verkade ha roligt, och de verkade framförallt ganska nöjda med att sitta sådär, i sin egen lilla bubbla. Det var som en aura kring dem, "kom inte här och stör", ungefär. Det där gjorde mig nyfiken. Jag tror att jag tidigare hade samma bild av döva som många hörande har – att de döva själva valt ett sorts utanförskap. Jag gjorde alltså det vanliga felet som del av en majoritet, att jag glömde bort min egen inblandning, att det ligger lika mycket på mig att anpassa mig.

Vad är det bestående intrycket du fick efter mötet med döva?

– Egentligen att de är mest som alla andra – någon öppen, någon annan reserverad, en tredje blyg. Det

Måns Mosesson, reporter på radions P3.

FOTO: MATTIAS AHLM/SVERIGES RADIO

var faktiskt en ny insikt för mig att det enda som skiljer hörande och döva, i grunden, är språket. Jag har väl alltid förstått det där rent intellektuellt, men nu blev det så fysiskt påtagligt att teckenspråk verkligen är ett språk: snabbt, abstrakt, konkret, komplext.

Ert program heter Verkligheten. Tycker du att du lyckades få fram dövas verklighet i ditt reportage?

– Jag hoppas att jag fångade något av den. Och det känns så när jag läser kommentarerna som trillat in på vår hemsida. Det var ett reportage som satte igång en livlig diskussion, och det är ju det bästa som kan hända en journalist.

Har du något att tillägga?

– Vet du, jag är faktiskt inte alls lika säker längre på att jag hellre skulle vara blind än döv.

TOMAS LAGERGREN

Fotnot: Du kan ta del av programmet som blev teckenspråkstolkat på webben. Gå in på sr.se och sök direkt i hemsidan efter programmet "Nu är det du som är utanför". Klicka på den första länken i sökträffen. Väl framme där scroller du ned och du hittar tre teckenspråkstolkade filmer i tre delar som innehåller hela programmet.

"Vilka är 'alla' egentligen?"

Utvärdering av SVTs valbevakning

Den senaste valbevakningen fick inte riktigt godkänt eftersom personer med funktionsnedsättning fortfarande sågs som en särgrupp. Betyget kom från såväl politikreportrar som från representanter för Handikappförbunden.

Varje år arrangeras en dag där anställda från Sveriges Television, Sveriges Radio (SR) och Utbildningsradion möter representanter från organisationer som är medlemmar i samarbetsorganet Handikappförbunden. SDR är en av dem.

I år arrangerades tre seminarier. Ett av dem handlade om hur bra den senaste valbevakningen var. Två politiska reportrar från SVT och en från SR, samt två representanter från Handikappförbunden diskuterade.

Både Mona Sahlin (S) och Fredrik Reinfeldt (M) brukade gärna säga "Alla ska med". Men frågan var om de hade tänkt på den stora gruppen, människor med funktionsnedsättning. I partiledarutfrågningen fick Fredrik Reinfeldt frågan om hur många sådana personer det fanns i Sverige. "En miljon", svarade han. Rätt svar var drygt 0,9 miljon. Hur många av dem som hade nedsatt arbetsförmåga kunde han inte svara på. Han talade om anställning av personer med funk-

tionsnedsättning som en social idé, något som Maria Johansson från Handikappförbunden inte gillade.

– Vi ska bli lika behandlade som alla andra, inte som en särgrupp, sade hon.

SVT Rapportens politiska kommentator, Mats Knutson, sade att det var svårt att prata om gruppen personer med funktionsnedsättning just för att den var så homogen. Inga snabba lösningar finns. Men till nästa valrörelse hoppas han kunna ha en bättre valbevakning.

– Det skulle kunna bli politiskt sprängstoff, sade Mats Knutson.

NICLAS MARTINSSON

I DT 2-10 skrev vi om den tbc-sjuka tioåriga flickan Esantila Marku som med sin familj efter tre år här i Sverige utvisades till sitt hemland Albanien. Föräldrarna, pappa Perparim och mamma Shpresa hade insett att Esantila skulle få ett bättre liv som döv i något annat land än Albanien. Vad hände sen?

Esantilas pappa Perparim tillbaka i Sverige

– nu har han fått tvåårigt arbetstillstånd

Perparim, pappa till Esantila är tillbaka i Sverige. Tack vare en engagerad arbetsgivare har han nu fått ett tvåårigt arbetstillstånd. DHBs ordförande Janne Carlsson gläds med familjen Marku. Nu kan familjen komma tillbaka.

Resten av familjen har ansökt om uppehållstillstånd för att komma efter. Kriterierna som krävs för att familjen Marku ska kunna komma hit uppfyller familjen helt, enligt DHBs förbundsordförande Janne Carlsson.

Han har haft kontakt med familjen på telefon under våren och sommaren och han är mycket glad.

– Det känns överkligt eftersom det var så tungt och sorgligt i vintras och våras, säger han till DHB Dialog.

Janne är dock mycket kritisk till myndigheternas agerande senast och tänker fortsätta uppmärksamma makthavarna om fallet. Målet är att inga andra barn ska hamna i en liknande situation igen.

– Med den kunskap vi har, våra lagar

och konventioner vi skrivit under, så ska döva och hörselskadade barn och ungdomar som kommer hit bli sedda som de är. De har rätt att utvecklas på sina villkor med svenskt teckenspråk och svenska som grund. Den möjligheten och förståelsen finns inte idag, menar Janne.

DHB Dialog besökte Perparim på hans arbetsplats, Salong Kristian i Kumla, där hans arbetsgivare Jonny Chamoun kämpat för att få Perparim kvar. De hade med sig skolmaterial som Birgittaskolan samlat ihop för att skicka till Esantila. På skolan är de glada över att Esantila är på väg tillbaka och de hoppas att hon snart kan börja i sin klass igen.

Hoppet är kvar för familjen Marku och det ser ljusst ut. När Perparim får frågan av DHB Dialog om det är något annat de kan hjälpa till med för familjen, svarar han vänligt men bestämt:

– Tack, men jag vill bara att de får komma hit.

TEXT: TOMAS LAGERGREN

Jonny Chamoun (t.v.) har ordnat jobb på sin frisersalong åt Esantilas pappa Perparim Marku.

Detta har hänt:

Esantila utvisades till Albanien

■ Under sin tid i Sverige fick Esantila gå på Birgittaskolan och utvecklade ett flytande teckenspråk här i Sverige, något hon inte hade innan. Föräldrarna och Esantila fick den kontakt de inte hade kunnat ha tidigare.

Dövhet är inte ett tillräckligt skäl för att få stanna här i Sverige, enligt Migrationsverket. Inte heller hennes TBC-sjukdom räcker som skäl. Familjen Marku kontaktade Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn (DHB) och ordföranden Janne Carlsson engagerade sig personligen i fallet. Förbundet försökte överklaga beslutet.

Trots att pappa Perparim fått jobb i Sverige och Esantila fått lära sig teckenspråk flytande här i Sverige skulle de utvisas. Jannes dotter Frida Carlsson och hennes kompis Desirée Kalm ordnade ett protestmöte genom Facebook och media uppmärksammade fallet.

Janne Carlsson kritiserade beslutet om avvisning och tyckte att Migrationsverket skött det dåligt.

– Det är fel mot henne som levtt två tredjedelar utan ett språk att tvinga tillbaka henne till språklöshet.

Han understryker att barns rätt till språk finns med i olika konventioner och lagar och hänvisar till synnerligen ömmande omständigheter – det som förut kallades för humanitära skäl. Det åberopades, men Migrationsverket ansåg inte att det räckte och genomförde avvisningen.

– Det är för mig självklart att barnen kommer i första hand, det är vad barnkonventionen handlar om.

Ansträngningarna var förgäves. DT var med när gränspoliserna hämtade Esantila med familj och förde dem tillbaka till Albanien. Då såg det allt annat än ljusst ut för familjen Marku.

TOMAS LAGERGREN

Så bra är smarta mobilerna

Smarta mobiler är på tapeten. De kan sägas vara ett mellanting mellan dator och mobiltelefon. Dövas Tidning har testat tre modeller som för tillfället är de enda nya som har stöd för videotelefoni. Matcherna mellan mobilerna blev tuffa.

TESTPANEL: NICLAS MARTINSSON OCH TOMAS LAGERGREN

Fring och Tango – smarta appar för döva

Applikationer, i folkmun app, är program riktade till mobiltelefoner som man kan ladda ner gratis eller till en viss kostnad. Det kan vara allt från matrecept till stegräknare.

Två appar som döva kan ha nytta av är Fring och Tango. De gör att man kan videochatta med Iphone 4-användare, som ju inte kan ringa vanliga videosamtal via 3G. Även personer som har smarta 3G-mobiler kan vinna på att ha Fring och/eller Tango då man inte behöver betala för videosamtalen. Det är särskilt fördelaktigt när man videochattar med någon i utlandet.

Man bör tänka på att inte spränga en viss gräns för hur mycket data man skickar, till exempel max 5 GB. En minuts videochatt med Fring tar 1 Mb i anspråk. Det går 1000 Mb på ett GB. Och med Tango räcker 2 GB till 450 minuters videochatt. Men om videochatten sker via ett trådlöst nätverk behöver man inte tänka på hur mycket data man skickar.

Dövas Tidning har testat Fring och Tango. Det förstnämnda är på gränsen till godkänd.

Bildkvaliteten är inte direkt tillfredsställande, men programmet fungerar om man tecknar ganska långsamt. Fördelen med Fring är att den är kompatibel med i princip alla smarta mobiler och även vissa traditionella 3G-mobiler.

Tango däremot erbjuder desto bättre bildkvalitet, men är mer begränsat då den appen inte har stöd för alla mobiler än. Två telefoner som Tango går väl ihop med är Iphone 4 och Samsung. En annan sak som Iphone 4-innehavare bör tänka på är att operatörer tar betalt för varje ringning när man använder videochattprogrammet Facetime, men inte när själva videochattandet börjar. Då är det datatrafik. Om man hämtar en app som heter Face now slipper man betala för ringningarna under förutsättning att de båda samtalsparterna har Face now och registrerat mejladress.

I övrigt har Nokias appbutik, Ovi store, nu omkring 27.000 program. Alla passar dock inte till Nokia N8. Android Market har cirka 140.000, och Apples App store 250.000.

Lättare att säga upp mobilabonnemang

■ Kommunikationsmyndigheten PTS (Post- och telestyrelsen) vill att det ska bli lättare att säga upp mobilabonnemang och låsa upp SIM-kort. I dag är uppsägningstiden tre månader. För lång, tycker PTS. I de nordiska grannländerna är det endast en månad. Därför vill PTS att även i Sverige ska det kor-

tas med två månader. Vidare föreslår de att SIM-kortslåset automatiskt tas bort efter bindningstidens slut, i linje med de nordiska grannarna. I dag är mobiler vanligen låsta till en viss operatör, och man måste betala en viss avgift för att låsa upp dem. PTS vill se alla dessa ändringar i lagen om elektronisk kommunikation som enligt dem kommer att bidra till en fungerande marknad. I grannländerna är konsumenterna betydligt mer aktiva när det gäller att byta operatör.

Prisinformation

Iphone 4, 16 GB

Pris utan abonnemang: drygt 8.000 kr.

Billigaste abonnemang: Halebop, 319 kronor. Då ingår 3.000 fria sms i hela världen och internetsurfande motsvarande 3 GB i månaden och till en hastighet på 6 mbit/sekund. Abonnemanget passar den som nöjer sig med enbart sms, surf och videochatt. Halebop går i samma nät som Telia. Engångsavgiften på 99 kronor tillkommer.

Bindningstid: 24 månader.

Samsung Galaxy S

Pris utan abonnemang: drygt 5.000 kr.

Billigaste abonnemang: Tre, 399 kronor. Då kan du ringa, surfa och köpa tjänster för ett värde av 399 kronor varje månad. Exempelvis kan du surfa 10 mbit/sekund och motsvarande 5 GB för 149 kronor och skicka 3.000 sms respektive mms för 149 kronor. Då har du 101 kronor kvar att ringa videosamtal för, och det räcker till 146 minuter, exklusive öppningsavgift. Det gäller dock endast mellan 3-abbonenterna. Tre är billigast på videotelefoni – endast 0,69 kronor inom nätet. Till andra operatörers nät kostar det 5 kronor/minut. Ingen engångsavgift tillkommer.

Bindningstid: 24 månader.

Nokia N8

Pris utan abonnemang: drygt 4.000 kr.

Billigaste abonnemang: Tre, 399 kronor. Samma pris som Samsung Galaxy. Ett annat förslag på vad du kan använda 399 kronor till är: surfa för 149 kronor, och 3.000 sms för 99 kronor. Då har du 151 kronor kvar att ringa videosamtal och mms:a för, och det räcker till 218 minuter, exklusive öppningsavgift. Tre har även ett abonnemang som heter Vänner. Då får man ringa videosamtal och smsa gratis inom 3-nätet. Månadskostnaden är 268 kronor, plus engångsavgiften på 995 kronor. Priserna är desamma som för Samsung. Det lönar sig inte att ha Vänner om man vill surfa mycket som sig bör på en smart mobil.

Bindningstid: 24 månader.

Iphone 4

Nokia N8

Samsung Galaxy S

Video-telefoni

Iphone 4 – betyg 3

Videochattprogrammet Facetime fungerar endast mellan Iphone 4-användarna under förutsättning att de är uppkopplade mot det trådlösa nätverket. Bildkvaliteten är fantastisk. Iphone brister stort på en punkt: vanliga videosamtal via 3G är en omöjlighet om man inte hämtat någon av applikationerna, Fring eller Tango (mer om applikationerna på sid. x). Dessutom finns inte det wifi-nät överallt idag, också en nackdel.

Nokia N8 – betyg 3

Fullt godkänd. Bilden är något grymig. Teckenrörelserna hakar upp sig lite. I övrigt kan man se ganska bra vad samtalsparten säger. Själva proceduren att ringa upp är enkel.

Samsung Galaxy S – betyg 3

Helt acceptabel bildkvalitet, i klass med Nokia. Det som är märkligt är att bildkvaliteten är bättre när man ringer till en traditionell mobiltelefon än till konkurrenten Nokia N8.

Skriva sms

Iphone 4 – betyg 4

Att skriva sms är enkelt. Tangentbordet, så kallat qwerty, känner av vad du textar. Man behöver inte vara så noggrann med att trycka på rätt knapp. Om du har klickat fel föreslår telefonen ord åt dig. Du kan välja att ha ett vågrätt eller lodrätt stående tangentbord.

Nokia N8 – betyg 3

Knapparna på det virtuella tangentbordet är något mindre än på Iphone och Samsung, vilket gör att meddelandeskrivandet inte är lika enkelt som konkurrenterna. Om mobilen står vertikalt kan man ha samma (siffer)knappar som på en traditionell mobil – det vill säga ABC/1, DEF/2 och så vidare.

Samsung Galaxy S – betyg 3,5

Samsung imponerar mest av alla tre då man kan välja mellan olika slags tangentbord. Det ena är qwerty, det andra har samma knappar som på en traditionell mobil, och det tredje är swype. Den metoden går ut på att man drar fingret mellan bokstäverna utan att behöva trycka på varje tangent. Samsung bjuder dock på något sämre motstånd än Iphone när man skriver sms.

Vibration vid sms, videosamtal och väckning

Iphone 4 – betyg 2

Mobilen vibrerar alldeles för kort när nytt sms kommer. Ingen vibration för väckning finns installerad. Man måste hämta applikation. När man får ett videochatt via Facetime och Tango vibrerar telefonen längre än vid sms, men inte när någon vill chatta via Fring. Märkligt. Apple resonerar uppenbarligen att röstsamtal (som vibrerar länge än vid sms) är viktigare än att få sms.

Nokia N8 – betyg 3

Telefonen vibrerar två gånger vid inkommande sms. Vibrationsstyrkan vid väckning är fullt godkänd. Ett stort plus att man kan ha flera väckningstider ifall man försover sig. När någon ringer videosamtal vibrerar telefonen länge.

Samsung Galaxy S – betyg 5

Bäst i klassen då man kan välja vilken vibrationsstyrka man vill ha vid inkommande sms, videosamtal, och väckning. Att ställa in tid är en dröm för den som vill bli väckt i tid. Man kan nämligen välja hur ofta mobilen ska upprepa väckningen och hur långa intervallen mellan väckningarna ska vara.

Titta på nyhets- tecken och på Rapport 19.30 med text

Iphone – betyg 4,5

Fantastisk bildskärpa. Ett litet minus att kanterna försvinner om man vill förstora skärmen. Textremorna i Rapport går att läsa utan några större ansträngningar. Applikationen SVT Play finns att hämta i App Store.

Nokia – betyg 3,5

Mittemellan Apple och Samsung i frågan om bildskärpa. Textremorna är inte lika läsvänliga som på Iphone. SVT Play finns att hämta i Nokias egen applikationsbutik, Ovi store.

Samsung – betyg 3

Perfekt skärmstorlek. Däremot är bildskärpan sämst av alla tre. Så synd med tanke på att tittupplevelsen annars hade varit optimal. Textremorna i sig är lagom stora för att vara på en pekskrämsmobil, men är något suddiga. SVT Play finns att hämta i Android market.

SAMMANFATTNING

Avrundat till närmaste decimaltal

Testet gjordes med SIM-kort från Tre

IPHONE – TOTALT

3,4

Att navigera runt i telefonen är lekande lätt. Kvalitetskänslan är mycket gedigen. Det som drar ner totalbetyget är avsaknaden av videotelefoni via 3G. Att behöva hämta applikationer och be bekanta ha samma program för att kunna videochatta är alldeles för bökigt. I övrigt är Iphone en mycket trevlig nöjesmaskin i fickformat.

NOKIA N8 – TOTALT

3,1

Nokias senaste vapen i konkurrensen mot andra smarta mobiler är N8. Det är tveksamt om de kommer att lyckas. Mobilen känns tråkig och lite omodern – inte direkt någon lur man vill ha roligt med. Menysystemet upplevs inte heller alltid som logiskt. Totalt sett är dock Nokia N8 en kompetent telefon. En av finesserna är en vass 12 megapixel-kamera.

SAMSUNG GALAXY S – TOTALT

3,6

Samsung Galaxy är trots sina brister det bästa köpet om man vill kunna ringa videosamtal till alla 3G-mobiler och även Iphone. Navigeringssystemet är enkelt och logiskt. Det påminner mycket om Iphones, men har inte lika hög kvalitetskänsla. Skärmen är underbart stor.

En dag med Hari och Mahmoud på IKEA

De jobbar i Sveriges vardagsrum

Ikea är inte bara ett ställe dit svenskar ur alla samhällsklasser valfärdar. Möbeljätten är också en populär arbetsgivare. Hari Väljä och Mahmoud Shafiee från Uppsala är två av dem som jobbar där.

Namn: Mahmoud Shafiee

Ålder: 44

Bor: Uppsala

Familj: fru och

tioårig dotter

Favoritmöbel

från Ikea: serien

Malm i björk/ek

Ikea hemma:

hålfsten Ikea, hålfsten antik. Jag brukar också sätta ihop möbler med olika delar från Ikea så att de blir "unika".

Namn: Hari Väljä

Ålder: 40

Bor: Uppsala

Familj: singel

Favoritmöbel

från Ikea: serien

Malm i ek. Den

har fina kanter.

Ikea hemma:

bara lite. Jag pluggade till trätekniker i gymnasiet och har till exempel gjort köksbordet själv.

Ikea-varuhuset i Uppsala har precis öppnat. Någon rusning märks inte den här måndagsmorgonen. Medan man kryssar runt på de närmast labyrintliknande avdelningarna ser man en viss uppspelt person lite överallt. Han återfinns på datorskärm här och där. Man ser hur han, utan någon röst, försöker gestikulera att man kan leta efter en viss produkt genom att skriva i sökfältet på just den här datorn.

Till höger på vägen till kassorna ligger fyndavdelningen. Där säljs prisnedsatta varor som har någon defekt, varit utställningsmöbler eller utgår ur sortimentet. Där jobbar till vardags Hari Väljä och Mahmoud Shafiee. På företagspråk heter deras sysselsättningsområde recovery, vilket innebär att de monterar möbler till fyndavdelningen och till hela varuhusets utställningar. De arbetar även med miljö, återvinning och lagning av trasiga varor som sedan reas ut.

En persisk matta väntar på att bli hel igen. Den är lite nött på ena sidan. Mahmoud Shafiee har tidigare varit skraddare i Iran och Sverige. En erfarenhet som kommer väl till pass när han syr den orientaliska mattan. Bredvid honom står en färdigbyggd byrå i björk ur möbelserien Malm som ska ställas ut i varuhuset.

– Den tog ungefär 20 minuter att göra, säger han.

Några meter bort monterar Hari Väljä ett skrivbord från serien Micke. Även han är snabb. Han förklarar att en möbel i genomsnitt tar 35 minuter att sätta ihop. De "fuskar" naturligtvis lite, eftersom de har alla verktyg som behövs; alltså inte de enkla medföljande redskap som tusentals svenskar kämpar med hemma.

Hari Väljä har arbetat på Ikea sedan 1988, först som praktikant och sedan som fastanställd. Han uppskattar att Ikea oftare än förr

har produktnyheter i samband med katalogsläpp, vilket gör hans jobb roligare och mer varierande.

– Ett exempel är det här Micke-skrivbordet som ersätter den gamla arbetsplatsserien, Mikael, säger han.

Ikea-katalogen trycks i 195 miljoner exemplar och distribueras till kunder i 25 länder. En filosofi som stått sig stark sedan den delades ut för första gången 1951 är: bra design och funktion till ett lågt pris. Eller prisbillig, som det heter i den första, ganska tunna katalogen. I dag är katalogen betydligt tjockare och alla tusentals varor kräver allt större varuhus. Bara Ikea-byggnaden i Uppsala är 36 500 kvadratmeter stor.

Harri och Mahmoud skjutsar två långa garderober ur serien Pax till garderobsavdelningen ute i butiken. Medan de går hejar de och deras kollegor glatt på varandra. Några skojar med Harri och Mahmoud om att de poserar inför Dövas Tidnings fotograf.

– Det är trevlig stämning här. Tre av mina närmaste kollegor har lärt sig lite teckenspråk, säger Mahmoud.

Harri är hörselskadad och kan tala och läsa läppar. Ibland fungerar han som tolk för Mahmoud när de för enklare samtal med andra. En gång i månaden är det avdelningsmöte. Medarbetarna bestämmer nämligen själva hur ofta de vill samlas för informationsutbyte. Då tillkallas teckenspråkstolk.

Marcus Näsby är Harris och Mahmouds chef. Han har bara arbetat på recovery-avdelningen i drygt en månad. Dock kan han redan säga:

– Det fungerar bra med Harri och Mahmoud. Jag har aldrig haft döva medarbetare tidigare. Så det gäller att lära sig att kommunicera på andra sätt, säger Marcus Näsby som brukar skriva lappar eller prata lite med Harri och Mahmoud i de fall de inte har tolk. ▶

FAKTA

Ikeas grundare, Ingvar Kamprad, är den rikaste svensken i världen. Han bor numera i Schweiz. Namnet Ikea kommer från hans initialer IK, plus den första bokstaven i Elmtaryd och Agunnaryd. Så heter bondgården och byn där han växte upp.

Mahmoud Shafiee och Harri Väljä skjutsar två långa garderober till garderobsavdelningen ute i butiken.

► Ikea brukar toppa listor när unga civilekonomer, civilingenjörer och IT-studenter anger var de helst vill arbeta. Möbeljätten får också mängder av ansökningar från andra som vill arbeta "på golvet". Enligt Marcus Nåsby är en av förklaringarna till populariteten att Ikea försöker se och vara måna om enskilda individer.

– Om det finns en vilja och ambition hos den enskilda kan man gå långt inom Ikea, säger han, och tillägger att många tycker att heminredning är kul och att Ikea därför är rätt ställe för dem.

Harri och Mahmoud, som arbetat på Ikea sedan 2000-talets början, sitter i personalmatsalen och intar en 45 kronors-lunch. De får äta hur mycket de vill. På förmiddagen och eftermiddagen får de gratis macka. Om de vill ha en andra smörgås får de betala minst 5 kronor extra beroende på vad de vill ha för pålägg.

– Jag tror att Ikea är populärt för att företaget går bra oavsett konjunktur. Därför söker folk jobb här, säger Harri.

Mahmoud Shafiee syr på en persisk matta.

Harri Väljä sätter ihop ett skrivbord ur serien Micke på ett kort ögonblick.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

SEX FRÅGOR...

...till **Patricia Acevedo**, döv och bosatt i Spaniens huvudstad, **Madrid**. Hon är en av dem som drabbats hårdast av finanskrisen och som saknar jobb. Hennes land har den högsta arbetslösheten i EU – 20,3 procent*.

”Nästan ingen idé att söka jobb längre”

Patricia Acevedo, Madrid.

1 När blev du arbetslös?
– För åtta månader sedan. Jag hade då arbetat i åtta år med att åka runt i Madrid och hämta smutsiga bordsdukar och handdukar från ett antal restauranger, hotell och spaanläggningar. De tvättades sedan, och levererades i sin tur rena tillbaka till alla dessa ställen. Arbetsbelastningen var hög. Som kvinna klarade jag inte av jobbet lika bra som männen. Jag hade ont i ryggen. Dessutom fick jag dåligt betalt, och det var inte lätt att samarbeta med de utvecklingsstörda kollegorna. Jag bad chefen sparka mig, vilket han gick med på. Annars skulle jag inte få arbetslöshetsersättning om jag sade upp mig.

2 Hur upplever du tillvaron som arbetslös?
– Naturligtvis inte kul. Jag går runt ekonomiskt eftersom jag har en make som arbetar som tandtekniker. Men hyran är högre än före finanskrisen så vi håller hårdare i plånboken nu. Om dagarna är jag hemma och läser böcker, rastar våra två hundar, och hälsar på mina föräldrar och vänner. Jag pluggar nu engelska och söker jobb.

3 Hur bra tycker du att stödet är från arbetsförmedlingen?
– Jag har skrivit in mig hos dem. Hittills har de inte kunnat göra så mycket. Jag är ju inte den enda

som saknar arbete. Egentligen är det nästan ingen idé att söka jobb. Dövföreningen har också en person som hjälper arbetslösa döva. Hon kan inte heller bistå så mycket.

4 Hur märker du av arbetslösheten och finanskrisens spår i Madrid?
– När jag går hemifrån ser jag igenbommade affärer och halvfärdiga byggnader. Döva arbetslösa ungdomar samlas på pubar och andra ställen. De döva som är äldre har jobb då de inte drabbats lika hårt av finanskrisen som vi yngre. Så är det i resten av Spanien.

5 Vad vill du göra?
– Nu väntar jag på antagningsbesked. Jag vill först studera teckenspråk i ett år och sedan till lärare för döva elever i fyra år. Och jag är även intresserad av barnpsykologi.

6 Vad drömmar du om?
– Jag vill att Spanien ska börja blomstra igen. Teckenspråkets ställning bör bli bättre i landet och hindren på arbetsmarknaden för döva försvinna. Tolksericinen måste också bli utökad och gälla dygnet runt. På senare tid har den skurits ner och tolkar fått sluta.

NICLAS MARTINSSON

* Uppgiften kommer från Eurostat, juli 2010. Arbetslösheten i Sverige var vid den tidpunkten, 8,2 procent. EU-genomsnittet var 9,6. Den näst högsta hade Lettland, 20,1. Och den lägsta hade Österrike, 3,8. I en klass för sig stod icke-EU-landet Norge med endast 3,5.

Internationella tecken funkar inte alltid

■ De internationella tecknen är mer visuella och bygger mer på ikoner än de nationella teckenspråken. Internationella tecken används när vi träffar döva från andra länder som inte förstår vårt nationella teckenspråk. Universella tecken som gå, dricka och se fungerar överallt. Men tror du att tecknen för man och kvinna är gångbara i hela världen? Nej, så är det inte. Ibland finns det faktiskt tecken som bjuder på kulturkrockar, berättar indiern Sujit Sahasrabudhe på Frontrunners hemsida. I hans hemland förstår en del döva kvinnor inte vad som menas när man pekar på bröstet när man vill teckna ”kvinna”, och när

man tecknar ”man” genom att peka på kepsens skärm. Istället gäller det att peka på piercingen i näsan om man vill säga ”kvinna”, och på mustaschen om man vill säga ”man”. Enligt Sujit är det bättre att peka på örhängen om man vill säga ”kvinna” till döva från olika delar av världen. Samtidigt är det tecknet problematiskt – även män bär ring i örat i Indien. Sujits råd är att inte tro att internationella tecken alltid fungerar och att man ska visa hänsyn.

Nytt hörseltest med hjälp av telefon

■ Hörselskadades Riksförbund (HRF) har tillsammans med forskare tagit fram ett hörseltest. Det går ut på att man ringer upp ett speciellt

nummer och kollar om man hör normalt eller kan ha en hörselnedsättning. Testet är ett tal-i-brus-test, där man ska urskilja siffror i ett starkt bakgrundsbrus. Det görs bäst i en lugn miljö och med en telefon som man i vanliga fall hör bra i, enligt HRF.

– Vi vill få fler att kolla sin hörsel i tid, innan problemen blir för stora. Vi är stolta över att vara först i Sverige med den här folkhälsosatsningen, säger Jan-Peter Strömberg, HRF:s förbundsordförande. Telefonnumret är 0900 – 20 33 000. Samtalet kostar 28 kronor, varav 10 går till hörsselforskningen. Testet är ett alternativ till hörseltestet på webben.horseltest.se.

DT plockar då och då fram smått och gott ur tidningens snart 120 åriga historia (nästa år fyller tidningen 120 år). En som personligen är ett stycke dövhistoria är dövrörelsens nestor, Lars Kruth. Det finns mycket om honom i DTs rullor genom åren – han var aktiv inom SDR på olika sätt från 1953 fram till 1990, bland annat som denna tidnings chef 1972-73.

Hans roll som visionär förgrundsfigur under kampen för teckenspråket kan inte nog poängteras. Teckenspråket har alltid varit kärnan för honom – grunden till allt för oss döva och än idag en röd tråd i förbundets arbete. Han har gjort så mycket att ord inte räcker till. Därför bär också Dövsveriges finaste utmärkelse hans namn – Kruthmedaljen. Lars Kruth fyllde i dagarna 90 år, den 3:e november närmare bestämt. Grattis på födelsedagen i efterskott, Lars!

Dövrörelsens nestor Lars Kruth 90 år

HEDERSDOKTORN KRUTH. Lars Kruth på första sidan i nummer tio från 1980 med beskedet att han blir hedersdoktor vid Stockholms Universitet. Det blev en milstolpe både för honom personligen och för dövr världen: utmärkelsen var en klar signal om att teckenspråket var på väg att accepteras. Året därpå, 1981, blev teckenspråket erkänt i riksdagen.

EN VISIONÄR KRAFT. Lars Kruth är och var ofta före sin tid. Här intervjuas han av Lennart Tjärnström i nr 8 1990, där han funderar kring framtiden. Redan för tjugo år sedan hade han i många år velat diskutera namnbyte för förbundet. Den dåvarande förbundsordföranden i SDR, Gum Anders Andersson, var skeptisk.

– Det beror nog mest på att vi inte haft någon ideologisk debatt, menade Lars Kruth. I en annan artikel från samma år, nr 1 1990 pläderade han för att förbundet skulle bredda medlemsgruppen och att döva inte äger teckenspråket utan är öppet för alla som vill använda det.

– Vi får inte glömma att intresset för teckenspråket är mycket stort och dess status växer för varje år. Fler och fler grupper vill vara med och påverka. Det gäller att fånga upp dessa grupper innan de går SDRs näsa förbi, sa han och syftade bland annat på hörselskadade och föräldrar till döva barn.

Han skulle få rätt. Delar från den gruppen gick förbi och bildade Barnplantorna. Och han sa när alla skålade i champagne när teckenspråket erkänts som ett språk att kampen inte är över. Oralismens spöke hade bara gått i ide, menade han. Och idag kämpar Unga Hörselskadade för rätten till teckenspråk (*se även sid 11 i denna tidning*). Vad hade hänt om Kruth fått genom sina idéer för tjugo år sedan? Ingen vet. Inte ens Kruth själv, men visionär var han.

TEXT: TOMAS LAGERGREN

Var rädd om dövas hemtjänst i Göteborg!

Göteborgs stad borde vara stolt över sin fina och unika hemtjänst för döva som har funnits i ca 25 år. En fin profil att visa upp för omvärlden, att det finns teckenspråkig hemtjänstverksamhet här som ger bra service åt döva som behöver hjälp på teckenspråk, och även åt de döva som bor i kranskommuner.

Vad händer nu?

Jo, staden har "trasat" sönder dövas hemtjänstverksamhet genom att skapa en ny "Göteborgsmodell".

Vad tänkte de som satt vid skrivbordet och pusslade fram "Göteborgsmodellen"? De glömde uppenbarligen bort den teckenspråkiga dövgruppen som finns i staden och kranskommuner.

"Göteborgsmodellen" innebär att varje individ som har behov av hemtjänst har möjligheter att själv välja vad den vill ha hjälp med och kunna kommunicera på sitt eget språk! Men verbalt hörande, typ "oralister", klarar inte döva. Det är i och för sig OK med valfrihet, men döva/dövblinda då? Dessa personer har inte möjligheter att välja på grund av kommunikationssvårigheter! Kanske finns det några anställda från dövhemtjänsten kvar från den gamla goda tiden, men de har inte kunnat besöka alla döva som bor utspridda överallt inom Göteborg nu, än mindre besöka de som bor i kranskommuner närmast Göteborg.

Antalet stadsdelnämnder kommer att minska från 21 till 10. Hur och var kan den kvarvarande döva hemtjänsten placeras? Blir det resor över 10 stadsdelgränser? Den tidigare köp- och säljmetoden har fungerat utmärkt mellan Göteborg och kranskommunerna. Det har ofta varit stridigheter mellan missnöjda hörande handläggare (biståndsbedomare) både i Göteborgs 21 stadsdelnämnder/kranskommuner och dövas hemtjänstchef (Majorna) som är hörande. De flesta i stadsdelnämnderna och kranskommunerna har ingen aning om att det FINNS teckenspråkig hemtjänst (Majorna). Det beror på bristande information från den högste chefen i Göteborgs stad.

Det hänger oftast ihop med biståndsbedomares okunskap och vilja/ovilja att förhandla med dövhemtjänsten, så att de kan besöka andra döva utanför sin egen stadsdel. De döva som önskar teckenspråk som kommunikationsspråk och har rätt till sociala tryggheter/identitet måste få ha valfrihet att välja dövhemtjänsten!

Nu är det så att Göteborgs stad inte vill sälja sina tjänster, t. ex. dövhemtjänst till kranskommuner p g a "Göteborgsmodellen". Kranskommunerna får då själva anställa personal och ansvara för att utbilda teckenspråkigkunnig hemtjänstpersonal som kan ge service och hjälp åt döva/dövblinda.

Döva/dövblinda har inga möjligheter att välja hemtjänst i sin egen kommun/stadsdel p g a kommunikationssvårigheter precis som andra som talar de nationella minoritetsspråken som nämns i språklagen: finska, samiska, romani chib, jiddisch, miänkieli och så teckenspråk. Dövas/dövblindas första språk är ju TECKENSPRÅK! Myndigheter, kommuner och landsting är skyldiga att följa lagen.

Jag uppmanar Göteborg stad och kranskommuner (även övriga kommuner inom Västra Götaland) att samarbeta NU och ge bättre service åt döva/dövblinda och ge dem den goda livskvalitet som har funnits! För nu bär det stuprakt ner mot avgrunden med försämrad kvalitet! Många döva/dövblinda mår jättedåligt på grund av biståndsbedomares nonchalanta attityder och deras dåliga kunskap om dövas/dövblindas kultur, språk och realia.

Bort med falska/dåliga attityder mellan Göteborgs stad/de ansvariga för dövas hemtjänstverksamhet och kranskommuner mot teckenspråkiga döv/dövblindgrupper som behöver hjälp och har rätt att välja hur de vill ha sin vardag!

Språklagen betraktar döva/dövblinda (hörselskadade) som en språkgrupp – inte som funktionshindrade.

ULLA-BELL SOM BOR I EN AV KRANSKOMMUNERNA
e-post: ulla-bell@bredband.net

WFD uppmanar till stöd

■ I somras hölls den tjugoförsta internationella dövlärokonferensen i Vancouver i Kanada. Det var samma kongress som år 1880 beslöt att teckenspråket skulle vara bannlyst som undervisningsspråk för döva och att talet var den rätta metoden. Nu, 120 år senare, presenterades ett uttalande där kongressen beklagande medgav att beslutet om oralism ledde till skadliga effekter på döva. Kongressen ber alla länder att garantera att alla språk och kommunikationsformer ska respekteras i undervisningen för döva. Därmed började en ny era i dövhistorien. Alla, som stödjer det så kallade New Era-dokumentet, kan skriva under på <http://www.petitions24.com/wfd>. World Federation of the Deaf står bakom den sidan. Vid Dövas Tidnings pressläggning har 6.700 personer visat sitt stöd.

Gävle klandras av Skolinspektionen

■ Sexåriga Henry von Greyerz från Norrsundet har grav språkstörning. När han gick i förskolan i Gävle fick han bara träffa en logoped i 30 minuter var tredje vecka. Hennes föräldrar ansåg att det stödet var otillräckligt. Därför bestämde sig familjen för att splittras, skriver Arbetarbladet. Mamma Eva och hennes son flyttade till Stockholm. Där kunde Henry gå i en språkförskola. Ärendet anmäldes till Skolinspektionen. Nu har de fått rätt av den granskande myndigheten. Gävle kritiserar för att inte ha gett Henry det språkstöd som alla var överens om att han behövde för att kunna utvecklas på bästa sätt. Bland annat handlar det om undervisning i teckenspråk och daglig träning i anpassad miljö. Eva von Greyerz säger till Arbetarbladet att det går bra för sonen i språkförskolan och att han nu pratar.

Åh nej! Manillaskolan ska flytta!

Jag som före detta elev, 76-86, skriver här en personlig reflektion över Manillaskolans flytt. Jag reagerade med *stor* bestörtning över att man hos SPSM helt plötsligt styrde om kosan mot Konradsborg!

Malvaprojektet smälte jag någorlunda och tänkte att det skulle vara bra med fler teckenspråkiga. Men att helt plötsligt göra om och besluta en flytt till Konradsborg på visuella, *auditiva och hörseltekniska grunder*?! Det många reagerade på var bl.a. ordvalet "auditiva och hörseltekniska grunder".

Det visuella...de där förbannade pelarna i klassrummen? Kulturmärkesstämplingen?

En f.d. elev sa på debatten om Manillaskolans flytt att han inte gick med på argumentet hörseltekniska grunder. Han pekade till exempel på den trådlösa tekniken m.m. Hans motto var alltså att ingenting var omöjligt tekniskt sett!

Kan någon motivera för oss varför man ska ta hänsyn till ord såsom auditivt och hörseltekniska krav, i en DÖVSKOLA?

Jag undrar bara... Tecknar och talar man samtidigt i klassrummen??

Barnen ska givetvis få välja talträning om de vill, på taltid som alltid funnits men inte genom att ta resurser från dövundervisningen till det mesta av talträningen eller liknande. För då känns det som om man tillåtit aspekten på hur viktiga hörseln och talet blivit igen?

Elevantal sjunkit? Knappast! säger Tomas Hedberg, ordförande i Dövhistoriska sällskapet. Däremot kan jag tänka mig att många med CI placerats i sin hemkommun, men då pekar jag på en annan aspekt som kommer längre fram här, dvs. information.

Har dövrörelsen blivit så lealös inför den smygande koloniseringsen som verkar komma igen? Har dövrörelsen tillåtit detta begrepp "auditiva och hörseltekniska" att dyka upp som grund för Manillaskolans och Östervångsskolans flytt? Liknande uttalande finns t.o.m.! Inrepererat? Avsiktigt? Har dövrörelsen som sitt enda argument att man "måste acceptera den moderna tidens gång"?

Det som skett nu är odemokratiskt, moraliskt sett! Jag skulle verkligen vilja ha bevis från SPSM på VAD och HUR man gjort för att få allt underlag inför beslutet.

Pratat med eleverna? Föräldrarna och lärarna? Och gått efter majoriteten? Inte suttit där på kafferasten och helt plötsligt bara sagt: "Okej, vi flyttar skolan och behöver inget bokfört protokoll för detta"!

SDR försökte för några veckor sedan, vid debatten om Manillaskolans flytt, försvara sig med att de också reagerat på att SPSM inte tagit med SDR innan beslut och skrev ett brev där man bad dem inte göra så i fortsättningen. Hur NAIV kan man vara?

Det är bara såå självklart att SPSM ska ta hänsyn till att skolorna är dövas! Och därmed också självklart visa respekt för dövrörelsen, eleverna och föräldrarna genom att involvera representanterna INNAN man tar ett beslut som berör hela dövhistorien, eller hur?!

Hade de argumenterat att skolan börjat bli för liten eller huset börjat bli hälsovådligt för eleverna eller liknande, tror jag att man lättare hade kunnat acceptera dessa fakta men nu när man försöker

argumentera med "tal & örat" som det centrala reagerar vi självklart!

Försöker man argumentera med att man måste "rädda" barnen med CI så att de också får teckenspråk utöver talträningen i skolorna och därmed gör allt för att hålla ihop? Och mildra de "chockade" hörande föräldrarna med barn som har eller ska få CI?

Att observera... Många av dem hade eller har inte fått ett ens information om dövrörelsen! Då är väl någonting fel! Varför har många inte fått denna otroligt viktiga version av dövrörelsen och förståelse för barnets bästa?

Använder inte SDR sina informatörer eller hörselrehab sina teckenspråkiga (?) specialpedagoger som SKA UT eller SKA SYNAS inom hörselvården eller i samhället och jobba med den sortens information?

Är det inte dags nu att föra in dövrörelsen i de hörande grundskolorna?

Detta skulle nog underlättat möten mellan döva o hörande, där döva slapp t.ex. bua ut en radioreporter från SR när han svarade att han hellre velat vara blind än döv.

Nåväl! Jag tycker mig se att det finns en "cykel" här som skulle kunna ha klaffat om alla enheter gjorde sitt vilket inte verkar ha varit fallet, rätta mig om jag har fel!

Jag kan ta debatten!

ALEXIA LEFEBVRE

Pssst...ni som stöder denna tankegång - välkomna till gruppen "Manillaskolans vänner"! Gruppen håller, i skrivande stund, på att starta en blogg med artiklar och delge er bl.a. information och fakta som man får utifrån. Man kommer att bevaka dövrörelsen, i detta fall Manillaskolan och SPSM's arbete, så att framtida barn inte kommer i kläm och att dövhistorien ska fortsätta sin gång mot framtiden. Man vill att detta arbete noteras så att de döva i framtiden vet vilka grupper som funnits. Och att man gjort vad man kunnat oavsett resultat!

Varför denna grupp?

Vad är bättre än SDR, SDF som måste le och visa gott samarbete med berörda för att inte betraktas som obekväma? Vad är bättre än en lärarkår med döv lärare som måste vara lojala mot sina arbetsgivare p g a individuella lönesättningar?

Därför!

DEAFHOOD-HÄLSNINGAR/ALEXIA

Östervångsskolan i Lund flyttar

■ Östervångsskolan, en skola för döva och hörselskadade, flyttar till en nybyggd fastighet. Den ligger i anslutning till Tunaskolan, en kommunal grundskola i Lund. Anledningen till flytten är att den nuvarande skolbyggnaden som är K-märkt inte längre fullt ut klarar de hörseltekniska och visuella krav som dagens undervisning kräver, skriver Specialpedagogiska skolmyndigheten på sin hemsida. Flytten äger rum under hösterminen 2013 eller 2014.

Rapport från förbundet

Skolfrågor, budget och tillgänglighetsprojekt

Utredningen Flexibel utbildning för elever som tillhör specialskolans målgrupp

■ SDR har deltagit i ett arbete för en gemensam skrivelse från SDR, HRF*, DHB*, FSDB*, SDU*, UH* och DBU* som ska överlämnas till utredaren Anne-Marie Begler.

Anledningen till skrivelsen är att organisationerna gemensamt har drivit kravet om en ny skolorganisation för döva och hörselskadade elever och elever med dövblindhet, och att vi vill uppmärksamma utredaren på det.

Vi skriver: Vi accepterar inte att hörselskadade, döva och dövblinda barn får en sämre start i livet än barn med fullgod hörsel. Hörselskadade, döva och dövblinda ska kunna vara fullt delaktiga i skolan och ha möjlighet att utveckla flera språk inklusive teckenspråk. Vi vill ha en ny sammanhållen skolorganisation för hörselskadade, döva och dövblinda. Vi vill ha en likvärdig skola – grundskola – för hörselskadade, döva och dövblinda elever med språkprofil utifrån svenska och svenskt teckenspråk.

Det innebär skolor där undervisning och övrig verksamhet sker på teckenspråk respektive tal med hörselteknisk utrustning. Eleverna väljer undervisningsspråk utifrån behov och önskemål. Regionala resurscenter med ansvar för samtliga elever oavsett om de är elever i skolan för hörselskadade, döva och dövblinda eller integrerade elever. En nationell samordnare med ansvar för att alla hörselskadade, döva och dövblinda får den skolgång de behöver.

Manillaskolans flytt

■ En annan skolfråga är Manillaskolans flytt till Konradsberg, SDR kommer att träffa SPSM*s chef för östra regionen Åsa Karle för att klara ut hur beslutsprocessen runt flytten har gått till. SDR har tidigare påpekat att vi är kritiska till att dövrörelsen inte har inbjudits till att vara delaktiga i processen.

Och vad som ska hända med lokalerna i framtiden finns det några eldsjälar som har tagit tag i. SDR har deltagit i en träff på Manillaskolan, på initiativ av Christer Hovergren och Anne-Berit Lavold, Arbetsgruppen för Museet på Djurgården. Vi diskuterade om möjligheten att skapa ett handikapphistoriskt museum i skolans lokaler.

Inbjudan hade gått ut till alla handikapporganisationer, Handikappförbunden (tidigare HSO), Handisam, flera museer, och historiska sällskap, både Sveriges Dövhistoriska Sällskap SDHS och Handikapphistoriska föreningen HHF, och även Djurgårdsförvaltningen och Statens Fastighetsverk. Alla kunde inte komma, men alla som var där var mycket positiva till idén om ett handikapphistoriskt museum.

Ett sådant museum skulle få flera viktiga funktioner, t ex identitetsstärkande och som kunskapsbank, det skulle verka mot fördomar, och bli ett referensmuseum för tillgänglighet. Det kan användas till kulturevenemang, och fungera som mångkulturellt centrum och som resurscenter för författare, journalister, politiker, skolklasser, allmänhet.

Tanken är att alla organisationer som vill ska vara med i frågan om ett framtids museum. Byggnaden Manillaskolan är för stor för att endast ha dövhistoria.

Från SDRs sida är vi förstas angelägna om att Manillaskolans och dövas skolhistoria bevaras. Med tanke på den mängd av frågor som SDR får från elever och studenter både i Sverige och utomlands, om döva i Sverige och världen, om dövkultur, om dövas historia, så vore det fantastiskt med ett referensmuseum att kunna hänvisa till. Tomas Hedberg berättar att i Norge så lades den första dövskolan i Trondheim ner och flyttade till annan skola. Det gamla huset är mindre än Manillaskolan och de kämpade i 10 år för att det skulle bli ett museum i gamla skolan. Till sist lyckades de, med finansiering genom staten. Nytt möte i denna spännande fråga blir i november.

Diskrimineringsutredningen

- Bortom fagert tal

■ SDR ska skriva remissvar på denna utredning.

Budget och verksamhetsplanering 2011

■ Nu börjar budgetarbetet och verksamhetsplanering inför 2011. Prioriterade frågor är Tillgänglighet genom teckenspråk, Tolkutredningen och skolfrågor.

Planerad verksamhet 2011: Förbundsmöte. Nordisk arbetsmarknadskonferens. Tolkseminarium. Tolkbrukarråd – kurs. WFD-kongressen. Ev kurser för dövföreningarna. Sanningskommission. Dövas Dag i Malmö.

SDR är en av fyra ägare till Ideella spel som ger ut Månads-lotten. Nu har två av dessa, Naturskyddsföreningen och Fri-luftsfrämjandet sökt och fått inträde i Postkodlotteriet, och sagt upp avtalen med Ideella spel.

►...forts. på nästa sida

*HRF – Hörselskadades Riksförbund

*DHB – Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn

*FSDB – Föreningen Sveriges Dövblinda

*SDU – Sveriges Dövas Ungdomsförbund

*UH – Unga Hörselskadade

*DBU – Dövblind Ungdom

*SPSM – Specialpedagogiska skolmyndigheten

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen@dovastidning.se.

► ...forts. från föreg. sida

Förhandlingar pågår om hur och när utträdet ska ske, och hur lösa ekonomiskt. Kvar som ägare till Ideella spel blir SDR och SRF, Synskadades Riksförbund.

Projekt Tillgänglighet genom teckenspråk

■ Nu finns det en detaljerad 2-årsplan för tillgänglighetsprojektet. Det första året ligger fokus på utbildning i nätverksarbete och att bygga upp kontaktnätverk bland aktiva aktörer, såsom döva och hörselskadade tillgänglighetsarbetare, informatörer, styrelsefunktionärer i dövföreningar och ungdomsklubbar på lokal och regional nivå.

Projektet ska också under första året ha en regelbunden dialog genom olika medier (e-post, sociala medier, eventuellt Facebook eller en egen blogg), samt regionala sammankomster för att kartlägga olika fall med anknytning till FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Språklagen och diskrimineringslagstiftningen. Just nu pågår arbete att hitta regionala projektledare, helst med jämn fördelning, över landet, kön och ålder. Agneta Jatko, Skellefteå, Margo Czisik, Göteborg och Per-Thomas Örlegård, Malmö är engagerade, men några till behövs.

En första träff har genomförts med ett tiotal deltagare. Förbundsordförande Ragnar Veer deltog och Tomas Hedberg, som gav en introduktion till FN-konventionen. Projektet har också varit med på en träff hos Allmänna Arvsfonden för att få information om hur projektredovisning ska gå till på ett noggrant och administrativt riktigt sätt. Åsa Henningsson, projektledare, säger att det känns tryggt och bra att veta vad som gäller.

God man-kurs

■ SDR har genomfört en helkurs för ett tiotal döva och någon hörande, som har anmält intresse av att ställa upp som gode män. De fick en grundintroduktion till uppdraget, och man gick igenom allmänna fakta om godmanskap, om lagar, t ex LSS, som styr och är till stöd för uppdraget, om dövkultur och om döva huvudmän.

Projekt TTT – Text till teckenspråk

■ Projektet har varit igång ett drygt halvår. Mängden beställningar ökar, och det kan ibland vara svårt att leverera inom tre dagar, som utlovats från början. Fem dagar är mer realistiskt. Men projektet tar emot alla slags texter, t ex från myndigheter, polisen, försäkringsbolag, banken, studentlitteratur, privata brev eller handlingsplaner. Det är du som beställer som avgör vad som ska översättas. Men projektledare Carina Hofman uppmanar alla att skicka in texter. Ambitionen är att verksamheten ska bli permanent, och det blir den ju bara om många använder den så att vi kan visa på att den behövs. Mer information på SDRs webbplats. Mejla din text till ttt.sdr.org eller skicka med vanlig post till TTT/SDR, Förmansvägen 2, 117 43 Stockholm.

Rapport från kongressen i Vancouver:

Glädjerop och applåder

Rapport från International Congress on the Education of the Deaf (ICED) i Vancouver, Kanada den 18-22 juli 2010 om teckenspråk och tvåspråkighet i dövundervisningen

1 juli deltog undertecknad, Ragnar Veer, i 2010 års dövläraarkongress i Vancouver, tillsammans med 750 delegater från hela världen. Tomas Hedberg från SDR deltog som representant för WFD.

Krister Schönström från Stockholms Universitet berättade om sin forskning och metoder för att mäta kunskapsnivån i ämnet teckenspråk och skrivet språk hos döva barn och ungdomar. Maria Hermansson, SPSM höll föredrag om utveckling och implementering av en teckenspråkspolicy. Ola Hendar, SPSM, berättade om döva och hörselskadade elevers kunskapsmål i specialskolorna. Det var föreläsningar om barn med CI och deras skolgång, om sociala program, bl.a. föräldrastöd och rehabilitering. Inom genoforskningen har upptäckts fler än 50 olika gener som kan leda till dövhet. En del länder har lagstiftat mot fritt val av embryon för att motverka att barn med funktionsnedsättning föds.

1 Kina finns 22 miljoner döva och hörselskadade, av dem är 800.000 under 7 år. Kinesiska dövskolor bedriver fortfarande undervisning med oral metod. Det gör att kinesiska döva ungdomar lämnar dövskolan med stora kunskapsbrister, vilket leder till arbetslöshet och i vissa fall kriminalitet. 2004 startade ett projekt för att införliva teckenspråk och tvåspråkighet i undervisningen i några provinser. Projektet har också startat ett utbildningsprogram för döv lärare i kinesiskt teckenspråk och tvåspråkig undervisning. Två döva lärarassistenter från Hongkong berättade att döva och hörande går i samma skola, men de döva eleverna har eget klassrum för tvåspråkig undervisning. Döva i Kina får inte ta lärarexamen, utan fungerar som stöd till hörande lärare. Den tvåspråkiga undervisningen har lett till att kinesiska döva barn har gjort framsteg i sina skolarbeten. ► ...forts. på nästa sida

nytt från förbund och förening

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen@dovastidning.se.

▶ Glädjerp och... forts. från sid 23

Totempålar längs vägkanten.

750 delegater deltog i kongressen.

Uppvisning av lokal indianstam under välkomstceremonin.

Flera föreläsningar: Gary L Malkowski från Toronto om undervisning för döva och hörselskadade elever som går integrerade i allmänna skolor i Ontario. Sue Archbold från Ear Foundation i Nottingham, England, om sin syn på framtidens dövundervisning. Dr. Breda Carty om läromedel i engelsk skrift och på australienskt teckenspråk. Nassozi B Kiyaga från Uganda, döv lärare och rektor och en förkämpe för döva barns rätt att gå i skola. Dr. Donald F. Moores, professor vid University of North Florida gav en tillbakablick på dövundervisning och utvecklingsprogram vid universitet samt diskussioner med USA:s utbildningsdepartement. Dr. Antti Raiki från Finland om dövas arbete inom mediadesign och kommunikation via internet. James E. Tucker är sedan 18 år döv rektor i Maryland Deaf School, där samtliga döv lärare ska vara fullt teckenspråkiga och undervisa i tvåspråkighet. Hans skola har hamnat i topp då staten Marylands skolinspektion har kartlagt kvalitén i undervisningen. Professor Alys Young, professor vid universitet i Manchester, England är känd för sitt arbete för att Hearing screening infördes vid engelska sjukhus.

Det bästa kom sist. ICEDs Vancouverkommitté tog officiellt avstånd från beslutet vid Milanokongressen år 1880 att förbjuda teckenspråk i dövundervisningen. Idén till avståndstagande väcktes hos Kanadas dövförbund. Via internet spreds det över världen. Först ville ICEDs kommitté inte lyssna, men efter många samtal och skrivelser och internationella protestaktioner gick de till sist med på att medverka till en ny deklaration med krav på rättighet till god utbildning och rätt till teckenspråk.

Ragnar Veer (t.v.) samtalar med Roz Rosen, f.d. ordförande i USA:s dövförbund NAD och Wayne Sinclair, Kanada (t.h.), som kämpat för en ny Vancouver-deklaration.

När så Dr. Joseph McLaughlin började läsa deklarationen "En ny era av dövt deltagande och samarbete" på American Sign Language (ASL) kom han bara till mitten innan han blev avbruten av glädjerp och applåder.

Markku Jokinen tal om dövundervisningen från 1880-talet och framåt, och om allt ont som oralismen har fört med sig grep tag i oss alla. Oralismens offer har många gånger hamnat i svåra situationer, vi har lidit brist på kunskap och har haft svårigheter att få ett bra liv. Men trots dessa svårigheter, måste vi acceptera det som varit för att kunna förlåta och gå vidare. Markku avslutade med att tacka ICED-kommittén att Vancouverdeklarationen äntligen kommit till stånd. Genom WFD:s försorg ska den spridas i världen och presenteras vid Världskongressen 2011 i Durban, Sydafrika.

Som avslutning skrev alla delegater under Vancouverdeklarationen. Det var en fantastisk och märklig upplevelse att få vara med om denna händelse, en viktig milstolpe i Dövas historia.

RAGNAR VEER

Rapport från CI*-konferens

"Grunden till tvåspråkighet måste läggas tidigt"

Jag deltog i en CI konferens i Göteborg den 4-5 oktober, arrangerad av Barnplantorna. Forskare från de nordiska länderna och USA och England föreläste om kognitiv utveckling hos döva barn med CI.

Deras forskning har varit inriktad på förmågan att tala parallellt med läsförståelse. Man har konstaterat att det inte går att bevisa att tal ger bättre läsförståelse än teckenspråk, utan att det beror på varje individs förutsättningar hur väl man lyckas. Forskarna har alltså mer eller mindre erkänt att det inte går att fokusera enbart på tal under barnens utveckling.

Marc Marshark, döv lärare i Rochester University i USA belyste flera intressanta aspekter, bl a att teckenspråket är en viktig del av den sociala

biten för att förebygga missförstånd bland studenter. Det finns många döva med teckenspråk som modersmål som har kommit långt inom universitetsvärlden. Fler och fler gör avhandlingar inom tekniska områden och använder tolk utan problem. Den främsta orsaken till framgång är individuellt självförtroende. Det är enligt Marc ingen större skillnad mellan döva med CI och tal-språk som modersmål och döva som använder teckenspråk som första språk.

Min slutsats är att vi inte ska oroa oss för att svenskt teckenspråk försvinner i framtiden och att vi alla kommer att leva med tekniska hörsel-hjälpmiddel. All forskning som har presenterats, och alla forskare säger samma sak: de kan inte säga att enbart tal ska kunna ge bra resultat och

att man måste titta på andra möjligheter, t ex teckenspråk.

Vi måste se till att alla barn som behöver teckenspråk får det! Jag uppmanar hörselvärderna i hela landet att aktivt informera föräldrar om denna forskning, och vikten av att barnen erbjuds teckenspråk. Det går inte att vänta, grunden till tvåspråkighet måste läggas tidigt. Utan teckenspråket finns stora risker att barnet hamnar i ett utanförskap som kan påverka hela livet. Det är dyrbart för samhället men den som riskerar att få betala högsta priset är den döva personen.

OLA LUNDSTRÖM STYRELSELEDAMOT I SDR

*CI – cochlea implantat, ett inopererat hörsel-tekniskt hjälpmedel

SDU deltog i SPSM*s elevrådsträff

Lärde ut möteteknik till skolornas elevråd

MANILLASKOLAN TOG HAND OM årets elevråds-träff som pågick i två dagar under vecka 42 där elva elever från fem olika skolor, Manillaskolan, Kristinaskolan, Östervångskolan, Vänerskolan och Birgittaskolan deltog.

SDU fanns på plats och höll en kurs för eleverna hur man hanterade rollen som ordförande respektive sekreterare. Vi avslutade första dagen med rollspel där alla elever fick testa att vara ordförande, sekreterare och ledamot. Vi gav dem olika svåra situationer där de måste komma fram till ett beslut som gynnar alla.

Under första dagen hade vi stora diskussioner med eleverna som var missnöjda med diverse saker i skolan, vi gav dem tips och råd om hur de

ska gå tillväga. Det såg givande ut och vi ser fram emot att höra från eleverna om de har fått igenom det de vill.

Andra dagen tog vi hand om kontaktpersonerna som följde med eleverna, vi hade olika diskussioner om hur en kontaktperson ska agera bland annat.

Vi avslutade träffen med att ge dem diplom för att ha genomgått SDUs elevråds kurs, vi ser fram emot att träffa er nästa gång och lyssna hur det gått för er!

FLORIAN TIRNOVAN

*SPSM – Specialpedagogiska skolmyndigheten

Sveriges Dövas
Ungdomsförbund (SDU)

Adress:
Förmansvägen 2, 6 tr
117 43 Stockholm

Fax:
08-442 14 97

Texttel. adm:
08-442 14 95

Hemsida:
www.s-d-u.se

E-post:
sdu@sdrf.se

Förbundsordförande:
Henrik Sundqvist

E-post:
henrik.sundqvist@sdrf.se

SMS/3G:
0735-307207

Ett gäng som varit med under en av Almedalsveckorna.

SDU söker samordnare för språkresor!

SDU har nu årligen, i ett antal år, anordnat språkresor till USA för våra medlemmar och vi söker nu en samordnare. I uppdraget som samordnare får du ansvaret för språkresorna och arbetar med planering, genomförande och uppföljning. Uppdraget är timbaserat, dock max 75 timmar och utförs under perioden november till juli, varje år.

Senaste ansökningsdag är 19 november 2010 med tillträde 1 december eller efter överenskomst till sdu@sdrf.se

Vill du veta mer – se www.s-d-u.se eller kontakta SDU:s administratör Marika på sdu@sdrf.se

Almedalen nästa! Hänger du med?

Under nästa sommar återvänder vi till Visby och Almedalsveckan för fjärde gången och SDUs deltagande i somras med budskapet "Språk för alla, eller hur?" blev en stor succé. Det var resultatet av ett samarbete med flera hörselorganisationer och Riksteatern vilket vi nu vill upprepa. Vi har nu påbörjat planeringen inför vår medverkan 2011.

Därför söker vi folk som är intresserade av att välja bland tusen olika evenemang, samtala med hundratals arrangörer, försöka bli intervjuad av hundratals journalister samt umgås med över tusentals besökare. Ni som är intresserade av att ingå i vår "Almegrupp" och hänga med till Almedalen 2011, som går av stapeln mellan 3-10 juli 2011, anmäler ert intresse till undertecknad på jenny.ek@sdrf.se som också svarar på frågor eller ger mer information.

JENNY EK, INTRESSEPOLITISK OMBUDSMAN

Rättelse

Det fanns en missuppfattning i artikeln "Häng med nästa gång...", om WFDYS barnläger i Venezuela i förra numret:

"Jag är glad att jag fick ledigt från min skola Östervångsskolan"

Det blev fel i meningen eftersom lägret ägde rum under sommaren och Kristoffer hade sommarlov i början av augusti.

Tillsammans bidrog vi alla till en oförglömlig vecka med aktiviteter, föreläsning och lekdagar.

Lek och allvar på Nordiskt ungdomsläger

JAG SITTER HÄR PÅ min arbetsplats och tänker tillbaka på julimånaden i år, då 63 unga och glada deltagare från de nordiska länderna kom till Leksand för att vara med på Nordiska Ungdomsläger (NUL). Jag var föreståndare tillsammans med två ledare, Johanna Carlsson och Erdem Akan. Vi tre hade en vision för lägret: Att alla deltagare skulle ha kul och tycka att det var ett av de bästa läger de deltagit i.

VI ARRANGERADE OLIKA teman under lägret, inspirerade av olika TV-program – t.ex. blev Robinson till NULison, Amazing race till NUL race, Deaflympicis till NULympicis och Open Sign till NUL sign. Deltagarna delades in i fem grupper och tävlade mot varandra.

Vi ordnade inte bara olika tävlingar, utan även föreläsare som gav deltagarna ökad kunskap i dövmedvetande. Jan Magnström berättade om sin barndom på Kristinaskolan på 1960-talet. Genom hans berättelse fick vi uppleva hur det var på den tiden. Några av oss började tänka på sina döva föräldrar eller döva bekanta. Har de upplevt det som Jan upplevt? Jag rekommenderar varmt hans föreläsning till era arrangemang.

VI VILLE OCKSÅ GE ungdomarna en känsla för och kunskap om hur man kan få sin rätt som medborgare, genom begreppet "dövaktivism". Patrik Nordell, en av vår välkända dövaktivist berättade om hur en process

Full fart på NULison-deltagarna, en variant på tv-programmet Robinson.

kan gå till och vi fick se några exempel på vad andra länder i Europa gjorde för dövas rätt i samhället.

Och ni känner kanske till att Teaterhögskolan ska starta en grupp för döva och hörselskadade i Stockholm till hösten 2011? Vi bjöd in Lars Otterstedt, kursansvarig. Han berättade hur den treåriga utbildningen går till. Vill ni veta mer om det?

Gå in på: www.teaterhogskolan.se och klicka på "Skådespelarprogrammet på teckenspråk"

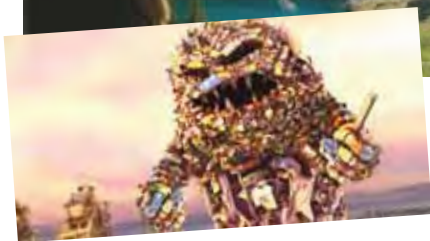
VID AVSLUTNINGEN KÄNDE vi alla att det varit ett oförglömligt läger! Utan Johanna Carlsson, Erdem Akan, Simon Bak (Danmark) och Juha Vahtera hade det inte gått att genomföra. Ni alla är guld värda.

Ni som funderar på att vara med nästa NUL läger: jag säger eller tecknar bara två ord: **GÖR DET!**

JULIA KANKKONEN

NUL race, variant av Amazing race.

dövfilm
festival
2010
26-27 nov

FESTIVAL-PROGRAM 2010

Fredagen den 26 november

kl 19.00

Lurad/Conned

Arthur Lunn, 2009, USA, 96 min.

Fr. 15 år

Efter filmen blir det mingel:

The Regents Pub, Regeringsgatan 88
www.regentpub.se

Biljetter för vuxna fredag och lördag kostar 70 kr.

Biljetter för barn under 15 år kostar 50 kr.

Biljetterna släpps måndag den 15 november och bokas på www.dovfilmfestival.nu eller www.zita.se

Icke uthämtade biljetter släpps om igen måndagen den 22 november!

För mer information se hemsidan eller mejla oss: info@dovfilmfestival.nu

Dövfilmfestival arrangeras av Stockholms Dövs Förening i samarbete med Folkets Bio Zita, Birger Jarlgatan 37 Stockholm.

Vi vill tacka Stockholms Stads Kulturförvaltning och Stockholms Läns Landstings Kulturförvaltning.

www.dovfilmfestival.nu
MED RESERVATION FÖR EVENTUELLA ÄNDRINGAR!!

Lördagen den 27 november

• kl 13.00 - Salong 1

Lexie Cannes

USA, 2008, 67 min. Fr. 15 år.

• kl 13.00 - Salong 2

Kortfilmer av och med elever från dövsolorna i Sverige. Även filmer med och om döva barn från andra länder.

• kl 15.00

Det uråldriga bergets hemlighet/ Legend of the Mountain Man

Producent: Mark Wood, ASL Films, USA, 2009, 102 min

• kl 17.00

Kortfilmer

Komma hem/Coming Home

Skriven av Rebecca Atkinson, regi: Louis Neethling, 2008, UK, 27 min

Väntrummet/Departure Lounge

Manus: Charlie Swinbourne, regi: Louis Neethling, 2009, UK, 27min

Bortom alla uppsatser/Beyond Essays

Manus och regi: Jules Dameron, 2009, USA, 12 min

I verkligheten

En film från Teater Glad i Danmark, 2009, 10 min.

Skräpmonstret/The Rubbish Monster

Animation av Braam Jordaan, 2006, Sydafrika, 4 min.

Kortfilmsspasset från 15 år.

• kl 19.00

Utställning år 1827/Exponat Roku 1827

Awifilm, 2008, Tjeckien, 87 min. Från 15 år.

Efter filmen ses vi för mingel och fest på:

Olssons skor, Odengatan 41 www.ahlbom.se

DEAFTUBIANA

Deltagare i Turkos parad i Berlin.

Dövas Tidning har plockat fem pärlor från Youtube – alla med döv- eller teckenspråksanknytning. Skriv sökorden så kommer ni direkt till filmsnuttarna.

★ Turkos parad

En grupp döva i Tyskland vill sprida den turkosa färgen som dövsamhällets och teckenspråkets färg. Den står för jämlikhet och stolthet. I september arrangerades en turkos parad i Berlin.

Sökord: türkisparade berlin 2010

★ Sergels torg

Den finländske döve rapparen från gruppen Signmark sjunger på teckenspråk inför hundratals åskådare på Sergels torg under dövkulturfestivalveckan, som ägde rum i somras.

Sökord: sverigesradio signmark

★ Kristallklar ungrare

Den danska dövsajten Sign Friday möter den första döva Europaparlamentarikern, Adam Kosa från Ungern. Hans teckenspråk är föredömligt kristallklart. Intervjun är i två delar.

Sökord: signfriday adam kosa

★ Lady Gaga gestaltas av Dennis Norbergw

Dennis Norberg gör en teckenspråksgestaltning av "Lady Gaga ft. Beyoncé Telephone". Det är småkul att se hur han upprepar användningen av tecknet för telefon.

Sökord: lady gaga telephone swedish sign language

★ Open Sign

Open Sign från Riksteatern hade sin sista föreställning i Stockholm i oktober. Klippet är väl gjort och snyggt redigerat. Absolut tittvärt. Missa inte att kolla in föreställningarna från Göteborg och Örebro, också.

Sökord: tystteater open sign stockholm 2010

Deaftubianajury:

Tomas Lagergren och Niclas Martinsson

Tips på klipp? Sänd till redaktionen@dovas.tidning.se (Märk "DEAFTUBIANA" i ämnesraden i mailet)

Texter till Dövas Tidnings insändarsidor sänds via e-post till: redaktionen@dovastidning.se eller postas till: Dövas Tidning, SDR, Förmansv. 2, plan 6, 117 43 Stockholm.
Du får gärna publicera insändare under signatur. Men bifoga alltid namn och adress till redaktionen (som har tystnadsplikt). *Korta texter vinner fler läsare!*

Hej!

■ Kanske ni kommer ihåg en folkkär vädergubbe, John Pohlman. Han blev nog ibland kallad både för "Solman" och "Pölman", beroende på hur vädret varit under sommaren. Ibland skojade han med TV-tittarna och klädde ut sig efter hur vädret skulle bli de närmaste dagarna.

Om jag säger "POLITIK", då försvinner nästan alla döva på en gång. Inte för att de tycker att politik är tråkigt, utan för att de tror att "POLIS" kommer nu. Det har annars varit en tuff och hård politisk valdebatt under augusti och september fram till valet. Den politiska luftballongen blir bara större, större och STÖRRE.

När väljarna har gjort sina val, lämnat sina valsedlar och gått hemåt igen, då går luften ur. Nu återstår bara den långa väntan inför TV-rutan. Ingen fotbollsmatch än. Ändå finns det flera gubbar och kanske några snygga tjejer, som sitter och räknar, ringer och räknar. Stora tavlor kommer med staplar i rött, blått, grönt, grått, svart, nästan som i regnbågens alla olika färger och nyanser. Om vi har tur, kan vi i annan TV-kanal få se en teckenspråkig direktsändning. Ja, det är bara tolkarna som tecknar. Inte en enda politiker eller nyhetsreporter syns till i full kompetens i teckenspråk! Har de sovit under teckenspråkslektionerna?

Men jag börjar bli orolig nu. För ni har kanske märkt att SVT börjar skicka iväg sina teckenspråkstolar till datarymden. Visst kan man fånga många stjärnor där! Min gamla datorskärm är nog bara på några tum och saknar bredbild på tvären. Tjock är den också, nästan som hos kommande Kalle Ankas jul: tjuren Ferdinand. Fast min bildskärm hatar att lukta på blommorna... Synd!!!

Därför vill jag gärna ha mina teckenspråkstolar på min nya platt-TV. På bästa parkett och plats. Då syns de bra, vilket de inte gör i min gamla dator. Politiker och reportrar får gärna sitta i ett litet hörn längst bort på rutan.

Den största politiska applåden vill jag ge till våra döva och hörselskadade ungdomar under Almedalsveckan på Gotland i somras. De bar på fina tröjor med texten: Språk för alla, eller hur? Det är det som den nya språklagen handlar om: Teckenspråk för alla, vet HUT*!!! Då blir det ordning och reda inom den politiska världen. För ni vet väl, att det inte går att fuska i teckenspråk. Dina fingrar avslöjar allt som du har gjort!

NORRY I VÄSTGÖTABYGDEN

* Jämför med "Du ska veta hut när du är här!". Det var den moderate riksdagsmannen Anders Björks välkända åthutning/tillsägelse till ambassadören Carl Lidbom i riksdagens konstitutsutskott den 9 mars 1989 om Ebbe Carlsson-affären. För Anders Björks frågade Carl Lidbom om hans fru har fått läsa sekretessbelagda handlingar. Men Carl Lidbom tyckte att den frågan bara var "trams". "Veta hut" betyder att uppföra sig anständigt.

Dövföreningar i spännande frågesport

■ Sju dövföreningar samlades i Borås lördagen den 16 oktober för att tävla i frågesport. Tävlingen innehöll frågor om samhälle, geografi, historia, natur, sport, kultur och dövområdet. Spänningen var stor och frågorna var bra sammanställda. Domare var Ulf Nilsson från Lund. Det blev en trevlig samvaro i det vackra höstvädret. Nästa års tävling kommer att hållas i Vänersborg.

BERIT FORSBERG

Segrande lag blev Vänersborg	med 60 Poäng
På andra plats kom Borås	med 55 Poäng
Tredjeplatsen fick Halland	med 54 Poäng
Fjärdeplatsen gick till Göteborg	med 53 Poäng
Femteplatsen fick Jönköping	med 52 Poäng
Och delad sjätteplats blev det för Skövde och Trollhättan	med 51 Poäng

Konfirmationsträff för Manillaskolans och Birgittaskolans elever

■ Det är 50 år sedan som vi konfirmerades. Nu tycker vi det är dags att träffas. Därför har vi bokat in oss på Västanviks Folkhögskola 10-12 augusti 2011.

Det finns olika prisalternativ på boendet. Kontakta Göran Persson över FC så får ni mer information. Manillaeleverna kan kontakta Birgitta Persson.

Adresserna är goran.persson@sdrf.se och birgitta.persson@sdrf.se.

LIV LUNDE-ANDERSSON, FOLKHÖGSKOLELÄRARE

TEL ARB: 0247-641 17. TEL BOST: 0247-797968

1951 års konfirmander i Örebro efterlyses

■ Våren 2011 är det 60 år sedan vi slutade i Örebroskolan. Tycker du det skulle vara trevligt med en träff i Jönköping någon gång i april - maj? Vi blir glada om du hör av dej, så snart som möjligt till någon av oss två. Lämna gärna förslag på lämplig månad och veckodag. Vi återkommer då med mer information.

HENRY HAMMER, Brunsbogatan 128 b, 532 38 Skara
e-post: barbro-henry-hammer@live.se

GUNNEL SCHELANDER, Stödjevärd 23, 703 45 Örebro
e-post: gunnel.schelander@comhem.se

Rätt ska vara rätt

■ **Kommentar till insändare nr 6 med rubriken "Svar från Ragnar Veer, SDRs ordförande"**

Du skrev att SDR representeras bland annat detta år av vice ordförande Britt Karmgård.

Under lördagen såg jag och flera andra att hon knappt representerades av SDR för hon satt vid ett utställningsbord som handlar om äldreomsorgen. Det vore bra om rätt fakta kom med i ditt svar!

//ANONYM

se sid 30: Rättelse.../red.anm.

En hörandes betraktelser

Stort tack för det fina välkommandet i döv världen!

■ **Här följer en hörandes** betraktelser över att bli välkomnad in i den teckenspråkiga världen. Jag har alltid blivit väl mottagen i den teckenspråkiga världen och tycker att den är väldigt intressant och trivs mycket bra i den. För mig blev anledningen att jag började lära mig teckenspråk att jag träffade min flickvän och numera sambo.

Jag tror det är ett ganska vanligt fenomen för hörande, man lär sig teckenspråk när man har behovet av att lära sig det och inte innan. Nu när jag har lärt mig det någorlunda (jag är absolut inte fullärd, vilket jag inte tror att man någonsin blir som hörande, och jag har mycket att träna på när det gäller avläsningen som jag tror är det som är svårast) så önskar jag att jag hade haft möjlighet att lära mig det tidigare. Jag har haft turen att min sambo har varit enormt stödjande och duktig på att hjälpa mig med teckenspråket och jag tror att det är just det att man får lära sig av er döva som har teckenspråk som modersmål som är grejen. Det är helt klart det bästa sättet att lära sig.

Jag har nu varit med på två Dövas Dag och båda har varit jättetrevliga tillställningar. Organisationerna har varit ganska olika och har haft sina plus och

minus, men det är inte så viktigt just nu. Det jag vill ha fram här är att jag alltid har blivit väl mottagen och fått bra kontakt med er döva.

Det finns dock en sak som jag skulle vilja be om, och det tror jag även att andra hörande som är ungefär där jag är i teckenspråklärandet vill. Det är att ni döva tänker på att teckna lugnt och tydligt när ni tecknar med oss hörande som inte riktigt är så duktiga på att avläsa än. För mig är det otroligt viktigt att kunna lära mig avläsa andra bra än min sambo. Det är också vår sak att påtala för er att vi inte är så duktiga på att avläsa ännu men vill bli bättre och bättre på det.

Vart vill jag då komma med detta? Jo dels att teckenspråk är ett enormt vackert språk. Men också att för att vi hörande som kan teckenspråk skall bli fler så behövs det att vi ger oss tillkänna och visar att vi vill lära oss teckenspråk. Vi hörande blir också glada om ni döva som har det som modersmål kan lära oss mer så vi blir bättre och bättre på teckenspråk.

Till sist vill jag tacka för det fina välkommandet och inblicken i döv världen som jag har fått och alla fina nya vänner som jag har mött.

ANDERS LIND I ÖRNSKÖLDSDVIK

Diamantbröllop

■ Anna-Britt och Gunnar Tholhage, Norrköping firar diamantbröllop. De vigdes i Hedvigs kyrka den 4 november 1950 av prästen Sven Fors.

Rättelse om Dövas Dag

■ Jag vill göra en rättelse av en felaktig uppgift i mitt svar till Ingvar Johansson i förra numret av Dövas Tidning.

Det var Göran Alfredsson och Maria Sundholm som styrelsen utsett som SDRs representanter till Dövas dag i Jönköping.

SDRs vice ordförande Britt Karmgård deltog också i Dövas Dag, dock inte som representant för förbundet, utan i egenskap av ledare för projektet "Seniorboende i Skärholmen, Klartecken".

Styrelseledamöterna Göran Alfredsson och Maria Sundholm har informerat om diskussionerna under Dövas Dag och berättat hur trevligt och trivsamt arrangemanget var för besökarna.

Jag passar på att tacka er i Jönköping Dövas Förening för ett fint Dövas Dag-arrangemang.

RAGNAR VEER, ORDFÖRANDE SDR

SDRs representatörer på Dövas Dag, Maria Sundholm och Göran Alfredsson.

"Dalslands kanal och slussar- vackrast i Europa!"

■ Dalslands kanal och slussar är Europas vackraste kanal. Kanalen flyter glittrande fram och använde i förra tiden som transportväg innan järnvägen byggts ut.

Globala dövblindas kulturresa den 14 september 2010 gick denna gång till Dalsland och dess vackra turistleder på vatten.

Vi lämnade ett regnigt Göteborg på tisdagsmorgonen med Gråbo Buss. Vårt resmål var Facklan i Bäckefors där lunchen serverades.

Efter lunch fortsatte färden till Bengtsfors för att gå ombord på båten Omega som skulle ta oss genom slussar ut på sjön Lelång. Nivåskillnaden mellan Stora Le och Väneren är 66 meter.

Vi passerade genom mindre slussar där bara båtar med djup på 1.80 m, längd 22.75 m och bredd 4.05 m kunde passera. Skepparen varnade oss för att inte hålla händerna på relingen, det var verkligen trångt.

Guiden berättade att kanalen användes för transport av pappersmassa från bruk utmed kanalen. En gammal herrgård på Baldersnäs byggdes 1796 av brukspatron Carl Fredrik Ugglå. Kanalens har flutit förbi i 300 år och flera ägarbyten på gården. 2005 köptes herrgården av den kände Göteborgsprofilen Ingvar Oldsberg, välkänd som programledare för bla "På spåret". Gården var i hans ägo till 2010.

När båten dunkade till i hamn vaknade man till pigg och utvilad efter en jättefin vaggande tur på kanalen med solsken som glittrade på vattnet.

Tillbaka efter båtfärden väntade bussen att föra oss

till Dals Konfektyr AB. Där fanns massor av korgar och lådor fyllda av utsökta praliner. Godisförsäljning under dåliga tider går mycket bra.

Nu var vår utflykt för dagen till ända och vi körde raka vägen tillbaka till Göteborg.

Alla var glada och belåtna och hälsades varandra på återseende på nytt äventyr.

GLOBALA DÖVBLINDA

"Dövas Dag" – byt namn!

■ Jag är själv hörselskadad och förstår hotet med Dövas Dag och teckenspråket.

Läste ett reportage om LÅW. Självklart måste en förändring göras och det snabbt. Vi måste hålla ihop, CI, hörselskadade och döva. Hörselskadade är ändå framtidens "döva" eller? CI och hörselskadade måste också ha teckenspråk. Det är bara hörselskadades och samhällets okunskap som gör att vi inte får med oss teckenspråk. Jag håller med Martin Ohlsson att namnet Dövas Dag måste ändras om man ska nå ut till övriga teckenspråksanvändarna.

Tack för mig!

MVH JONAS

NICLAS MARTINSSON

N
M
N

”
Kommunikation är bland det svåraste som finns. Du kan inte räkna med att jag tänker i dina banor.

Konsten att inte ge en örfil

”En kaffe och en örfil, tack”, säger en finlands-svensk som är på besök i Stockholm till ett cafébiträde bakom glasdisken.

Smäll!

Tror du att jag bara vill försöka dra en rolig historia? Örfil betyder nämligen kanelbulle på finlandssvenska.

Eller, tänk om händelsen faktiskt ägt rum. Sannolikheten är visserligen låg, men inte noll. Du frågar mig försiktigt om berättelsen är sann. Hur känner du dig då om jag hänskrattande svarar att storyn så klart är falsk?

Kommunikation är bland det svåraste som finns. Du kan inte räkna med att jag tänker i dina banor. Jag glömmer aldrig ett telefonsamtal för tre år sedan då jag gjorde praktik på en morgontidning. Jag skulle skriva om en älgolycka och ringde till polisen för att ställa några frågor. En av dem var om djuret var en hane eller hona. Personen i luren ilsknade till: ”Men vad var det för oväsentligheter? Ni journalister ställer alltid så konstiga frågor”. Jag blev sårad och försökte förklara att en notis skulle bli bättre ju fler detaljer den hade.

I oktober hade jag en desto trevligare videochatt med en kompis. Vi pratade bland annat om 50-öresmynt som numera inte längre gick att handla med. Jag undrade om han hade gett bort eller växlat in dem. Han berättade om hur chockad han blev. Anledningen var att han fick veta att hans spargris var värd hela 4 960 kronor. Jag, som ju frågade om just 50-öresmynt, tänkte – ”Hade han verkligen nära tio tusen sådana?”

Min fråga till honom var därför ”Var det bara 50-öresmynt?”. Han svarade nej. Jag kände mig som en idiot.

Vissa människor använder gärna ord som inte direkt är vanliga. Ska vi tacka dem för att de utmanar oss intellektuellt när vi står och funderar på vad de vill komma med för inlindade budskap? Eller är de bara otrevliga som inte anpassar sitt språk beroende på vilka de talar med?

För oss journalister är den största utmaningen att varken underskatta eller överskatta er förmåga att ta del av innehållet. Den konsten är förbannat svår. Dessutom måste vi också ta hänsyn till att ni inte har mycket tid när ni läser en tidning. Att haka upp sig på en enda meningsbyggnad kan förstöra hela läsoplevelsen. Vi på Dövas Tidning har ett brett spektrum av läsare. Bland er finns såväl akademiker som läsovana. Därför är vi måna om att lägga oss någonstans i mitten. Vi ställer oss hela tiden frågor om hur mycket vi ska förklara. Ett exempel är om vi ska berätta vad en smart mobil är för någonting. Magkänslan säger mig att många tänker att en smart mobil är en sådan där pekskärmsnalle utan att kunna specificera. Därför har vi i vårt mobiltest skrivit att en smart mobil är en datorlik telefon i fickformat.

Ett effektivt och enkelt journalistspråk tycker jag är det allra bästa. Hellre att budskapet kommer fram och att diskussioner och funderingar väcks, än att ständigt bli påmind om sina egna kunskapsluckor, och begränsningar i fråga om ordförråd. Det är trevligt om ordboken slås upp, men kanske inte var tredje minut. Välskrivna pennor är en bonus, men då ska de lyckas med att bjuda på läsgodis som är lätt att tugga.

Inte en oätbar örfil.

NICLAS MARTINSSON

App med kurs i tecken för Iphone

■ Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) har tillsammans med Mindglowing design tagit fram en app för Iphone. Den heter Ritade tecken och är en teckenordbok med tecken för de flesta vardagssituationerna. Mer än 1.700 tecken finns, och bilderna visar tydligt hur de ska utföras. Tecknen hör till TAKK, Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation. De kan användas som stöd i kommunikation för hörande, och som en grund i teckenspråk för döva. Appen är utvecklad av Erik Arvedson, som har en son med flera funktionshinder. Han hade velat ha en ordbok som enkelt går att ta upp ur fickan. Appen för Androidmobiler är på väg, dock oklart när. Ritade tecken kostar 28 kronor.

Över 1.000 nya medlemmar

■ Stockholms Dövas Förening har lyckats med att nå sitt mål om att ha minst 1.000 medlemmar. Förklaringen till framgången är att styrelsen och personalen hela tiden har haft målet i sikte, enligt föreningens ekonomiansvarige Hans Rimberg. Vidare brukar icke-medlemmar få betala mer för att ta del av aktiviteter än de som är medlemmar. ”Det ska löna sig att vara medlem”, säger Hans Rimberg. De nya medlemmarna som tillkommit är både döva och hörande. Inför nästa år är den viktigaste uppgiften att i första hand behålla medlemmarna men även välkomna nya, enligt Hans Rimberg. Vid DT:s pressläggning är medlemsantalet uppe i 1.008. Den tusende medlemmen är Hangat Chog.

TM-9000 - Den ultimata bildtelefonen för döva och hörselskadade.

Totalmöteslösning med bild, ljud och text. Ring bildförmedlingstjänsten (tolk@tolk.sip.nu) och andra av HI (hjälpmedelsinstitutet) godkända bildtelefoner med bild, ljud och text. TM9000 är godkänd av HI som ett fullgott kommunikationshjälpmedel och kan ansökas som kostnadsfritt sådant hos din landstingsordinator eller hörcentral. Produkten kan även ansökas som anhängigutrustning och som hjälpmedel på arbetsplatsen.

Om du inte vet hur du skall ansöka kontakta oss :

Taltel : 040-661 41 80 | Fax : 040-661 41 88 | Mobil/SMS : 0701-44 33 77 | mail@tm9000.se
 För mer info om produkten : www.tm9000.se **T-MEETING**

Landstinget DALARNA

Carlborgsons donationsstiftelse

Du som är född inom Dalarnas län samt har genomgått dövskola/specialskola för döva/hörselskadade är behörig att ansöka om bidrag från Carlborgsons donationsstiftelse.

Medel kan sökas till t ex bildandet av eget hem, bosättning samt till inköp av redskap, inventarier och material för bedrivande av yrke eller annan sysselsättning. Bidrag kan även sökas till yrkesutbildning, vidareutbildning och kurser.

Ansökningsblankett och information finns på www.ltdalarna.se (flik Övrigt; Stiftelser), eller kontakta Landstinget Dalarna, tfn. 023-49 01 05, sven-erik.olsson@ltdalarna.se

Ansökan sändes till Landstinget Dalarna, Carlborgssons donationsstiftelse Bos 712 791 29 FALUN

Vill Du bli SKÅDESPELARE?

Hösten 2011 startar skådespelarprogrammet på svenskt teckenspråk i Stockholm. Utbildningen är öppen för sökande från alla nordiska länder.

Mer information om utbildningen hittar du på www.teaterhogskolan.se

Sista ansökningsdag är 17 januari 2011

teaterhögskolan
 STOCKHOLM ACADEMY OF DRAMATIC ARTS

Efterlängtat – på teckenspråk

Lilla Snippaboken

Berättelse på teckenspråk och med svenskt tal och undertext, på dvd.

Kan tjejer verkligen få stånd?

Och varför växer det hår?

Hur mycket mens är normalt?

Dan Höjer och Gunilla Kvarnström skriver och illustrerar om olika föreställningar kring kvinnlighet och fruktbarhet, om hur det var förr, om onani och mens.

Och naturligtvis också ren snippfakta.

Dan Höjer har intervjuat både flickor och pojkar i denna viktiga och friskspråkiga bok.

Här finns svaren på många oroliga och roliga frågor. Boken "Lilla snippaboken" är utgiven av Rabén & Sjögren.

För elever med hörselnedsättning år 7–10.
2010. Text: Dan Höjer. Bild: Gunilla Kvarnström.
Svenskt tal: Helena Gripe.
Speltid: 130 min.
Best.nr: 10734 88:– (93:–)

Lilla Snoppboken

Berättelse på teckenspråk och med svenskt tal på dvd.

Spelar storleken någon roll? Är det farligt att onanera? Pojkars egna frågor om sitt kön är utgångspunkten i denna viktiga och friskspråkiga bok. Författaren svarar på frågor om anatomi och funktioner, men han skriver också om olika föreställningar om manbarhet, om kondomens historia, om alla namn som finns på denna mannens mest framträdande

Kroppsdelen. Han har intervjuat både pojkar och flickor om hur de upplever all oro och allt skryt och tävlande kring SNOPPEN. Finns verkligen penisavunden, förresten? Gunilla Kvarnström illustrerar friskt och fräckt. Boken "Lilla snoppboken" är utgiven av Rabén & Sjögren.

För elever med hörselnedsättning år 7–10.
2010. Text: Dan Höjer. Teckenspråksaktör: Thomas Björkstrand. Svenskt tal: Owe Ström.
Speltid: 135 min.
Best.nr: 10733 88:– (93:–)

Hon ska det bli!

Berättelse på teckenspråk och med svenskt tal och undertext, på dvd

Stick, dra, försvinn! Det är de första ord hon säger till mig. Men jag har bestämt mig för att det ska bli hon. Jag ger inte upp. Men hur ska jag nå henne? Jag skickar ett mail – ett kärleksmail. Bo R Holmberg är lärare och väletablerad, älskad författare till en rad ungdomsböcker och dessutom två kriminalromaner. Han har bl.a. till delats Astrid Lindgren-priset och Flintyxan.

I "Hon ska det bli", använder han sig av sina stora erfarenheter av att arbeta med barn. En skickligt skriven bok för alla, inte minst för dem som behöver lockas att läsa mer! Boken är utgiven av Alfabetabokförlag.

För elever med hörselnedsättning år 4–6.
2010. Text: Bo R Holmberg.
Aktör: Jenny Karlsson, Döv.nu.
Svenskt tal: Helena Gripe.
Speltid: 68 min.
Best.nr: 10732 96:– (102:–)

Beställ direkt från Butiken på www.spsm.se eller order@spsm.se • Tel 020-23 23 00 • Fax 090-13 75 30

Specialpedagogiska
skolmyndigheten

